

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Т. Є. Рубля, Т. Л. Щеглова, І. Л. Мед

Інтернет-
підтримка

МИСТЕЦТВО

1
КЛАС

УДК [7:37.016](075.2)
Р82

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Ілюстрації художника *А. Г. Рублі*

Рубля Т. Є.

Р82 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти / Т. Є. Рубля, Т. Л. Щеглова, І. Л. Мед. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 104 с. : іл.

ISBN 978-617-09-4429-0

УДК [7:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-4429-0

© Т. Є. Рубля, Т. Л. Щеглова, І. Л. Мед, 2018
© А. Г. Рубля, ілюстрації, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018

Любі друзі!

Ви стали учнями. У школі перед вами відкриються краса, чарівність і різноманітність світу.

Підручник, який ви розкрили, стане путівником у світ музики та образотворчого мистецтва. Ви зможете розповісти рідним та друзям про свої думки, цікаві речі та красу, яку створили природа і люди.

Бажаємо вам отримувати задоволення від творчості.

Авторський колектив

Умовні позначення:

Робота з вчителем/
вчителькою

Спостерігаємо,
міркуємо, пояснюємо

Слухаємо музику

Співаємо

Творимо красу

Підсумовуємо
та узагальнюємо

Додатковий матеріал

Мистецтво навколо нас

Подивіться навколо та послухайте звуки природи. Вона створила дивовижно красиві хмаринки, яскраві квіти, прекрасні дерева, співучих птахів. Людина милується цією красою, відчуває її звучання.

Усе, що навколо вас, можна сфотографувати, намалювати, зліпити з пластиліну. Тобто передати свої емоції і враження у зображенні.

А ще — записати шум лісу, спів птахів, краплинки дощу, звуки рідного міста чи села. Можна заспівати та програти свій настрій та почуття.

Розгляньте картинки і розкажіть, якими видами мистецтва займаються люди.

Природа і наше оточення створюють звуки, які називаються **шумовими**.

Люди, співаючи та граючи на музичних інструментах, відтворюють **музичні звуки**.

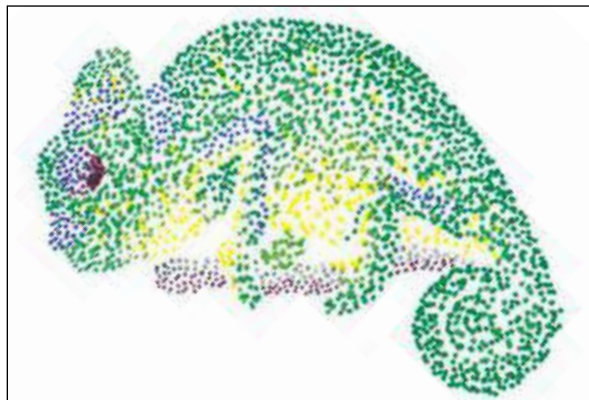
Послухайте, як крапає дощик. Це — шумовий звук. Поспівка про краплинки, яку ви проспіваете, — це музичні звуки.

Кап, кап, кап-кап, кап – звід-ки піс-ня ли- не?

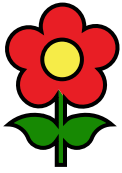
Кап, кап, кап-кап, кап – ка-па-ють крап-ли-ни!

Розгляньте малюнки та розкажіть, який з них створений точками, лініями, плямами, кольором. Який малюнок вам сподобався?

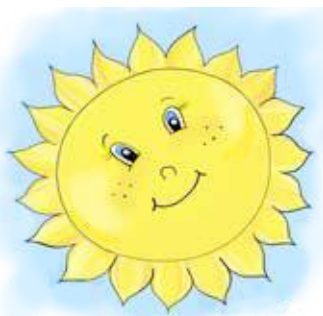
Розгляньте малюнки. Намалюйте той, який найбільше сподобався. Розмалюйте його кольоровими олівцями. Під час малювання звуки веселого дощика створять вам гарний настрій. Розкажіть, якою у вас вийшла хмаринка.

Розкажіть, чому саме таким вийшов дощик. Як вам допоміг музичний супровід?

Розгляньте уважно зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Різнобарвний світ

Уявіть, як сонце усміхається теплому дощику. Після дощику з'являється райдуга-веселка. Вона перекинула над землею різнобарвний місток.

Порядок розташування семи кольорів веселки завжди однаковий:

- червоний,
- помаранчевий,
- жовтий,
- зелений,
- блакитний,
- синій,
- фіолетовий.

Складіть ряд із фруктів та ягід так, щоб їхні кольори відповідали порядку розташування кольорів на веселці. Назвіть їх.

Пофантазуйте. Уявіть, що веселка подарувала вам свої сім фарб. Розкажіть, що можна намалювати кожною фарбою.

Композиторка написала для вас пісню про дивовижне явище природи — веселку. Вивчіть і заспівайте пісню «Веселка».

Веселка

Музика і вірші Наталії Май

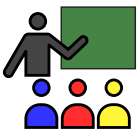
Краплю дощика берем,
Трішки сонця додаєм,
Світанкової роси,
Жменьку радості для всіх.

Приспів:

Подивись на небо — кольори ясні.
Сумувать не треба, просто посміхнись.
Подивись на небо — сонце золоте.
Сумувать не треба, все на краще йде.

Слово лагідне скажи,
Теплий погляд залиши.
І добрішим стане світ,
Наша пісня задзвенить.

Приспів.

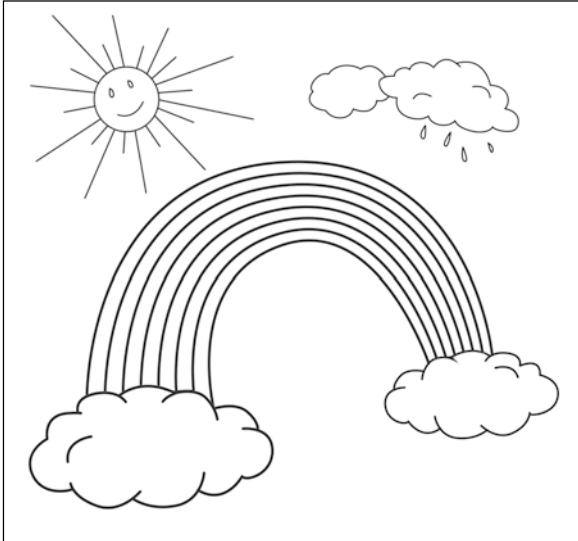

Які почуття викликала у вас вивчена пісня?
Які емоції з'являються під час споглядання різнобарвної веселки?

Намалюйте райдугу.

Під час малювання звуки музики надихатимуть на приємну роботу.

Різнобарвний світ складається з **хроматичних** та **ахроматичних** кольорів.

Усі кольори райдуги, їх відтінки називаються **хроматичними кольорами**, а білі, сірі та чорні — **ахроматичними**.

Чародійка природа розфарбувала ними все навколо. Створила чарівний красивий кольоровий світ.

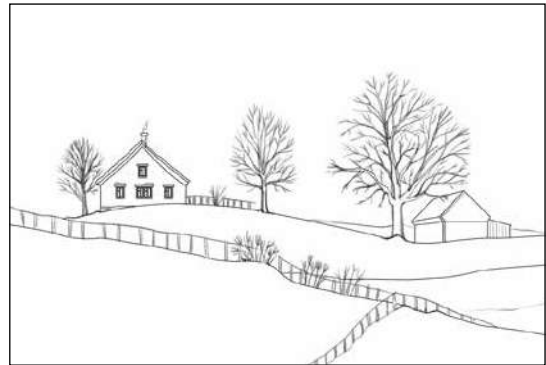
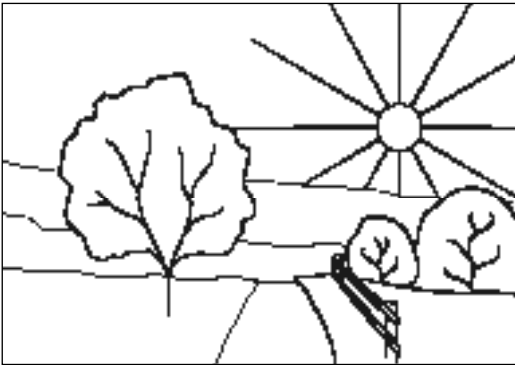
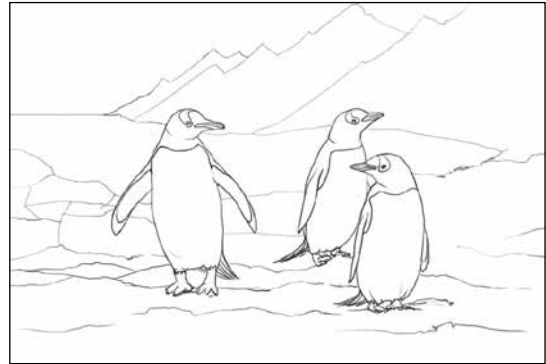
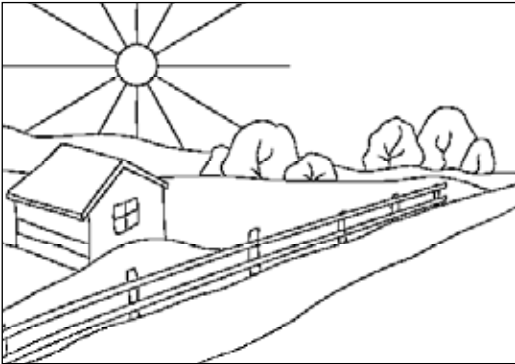
Хроматичні

Ахроматичні

Розгляньте малюнки і розкажіть, якими кольорами їх можна розфарбувати.

Послухайте два музичні твори (А. Вівальді «Гроза» і Е. Гріг «Метелик»).

Який музичний твір можна намалювати хроматичними кольорами, а який — ахроматичними? Поясніть свою думку.

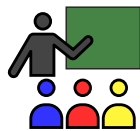

Розгляньте уважно зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Кольорова музика

Осінь, мов художниця, розфарбувала усе на свій лад. Зелені листочки стали жовтими і червоними. Вони вкривають землю, кружляючи в осінньому танці. У садах і на городах багатий урожай.

В усьому розмаїтті хроматичних кольорів є три кольори, які не можна отримати шляхом змішування фарб. Їх називають **ОСНОВНИМИ**

кольорами:

● **червоний**

● **жовтий**

● **синій.**

Якщо ці кольори змішувати по два, ми отримаємо ще три кольори, які називають **похідними:**

● **зелений**

● **помаранчевий,**

● **фіолетовий.**

Вивчіть і заспівайте пісню про щедру осінь.

Що нам осінь принесе?

Вірші Л. Некрасової

Музика Л. Левіна

Що нам осінь принесе?
Що нам осінь принесе?
Яблука рум'яні, пахучий мед,
Яблука рум'яні, пахучий мед!

Що нам осінь принесе?
Що нам осінь принесе?
Овочів різних повний город,
Овочів різних повний город.

Що нам осінь принесе?
Що нам осінь принесе?
Хлібця золотого на цілий рік,
Хлібця золотого на цілий рік!

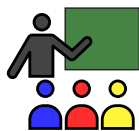

Музична партитура пісні «Що нам осінь принесе?». Партитура складається з чотирьох рядків нот, написаних у ключі соль мажор і 4/4 ритмі. Під нотою вказано українські слова та акорди. Значення акордів: *mf* (mezzo-forte), *D*, *G*, *F#m*, *F#m*, *Em*, *H7*, *Em*, *A7*, *1.D*, *A7*, *D*, *2.D*, *A7*, *D*.

Що нам о - сінь при-не-се? Що нам
о - сінь при-не-се? Яб-лу-ка ру-м'я-ні, па -
ху - чий мед! Яб - лу - ка ру - м'я - ні, па -
ху - чий мед! Що нам // ці - лий рік!

Розкажіть, яку картину ви уявили під час слухання пісні. Які кольори переважають на цій картині? Чому?

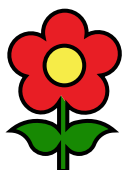

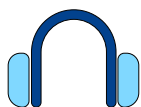
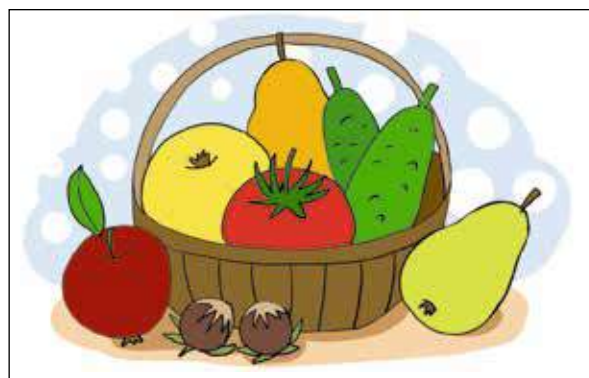
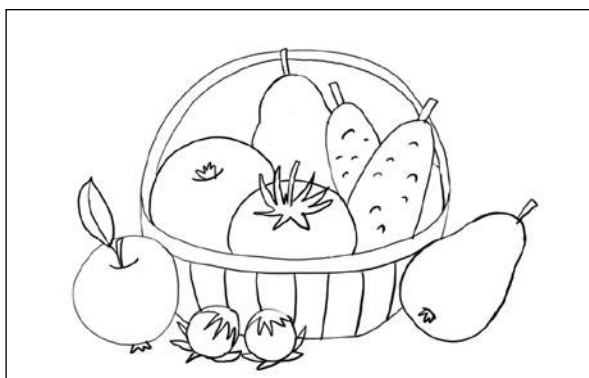
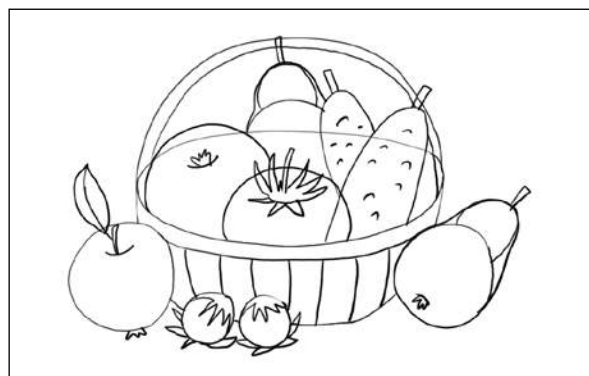
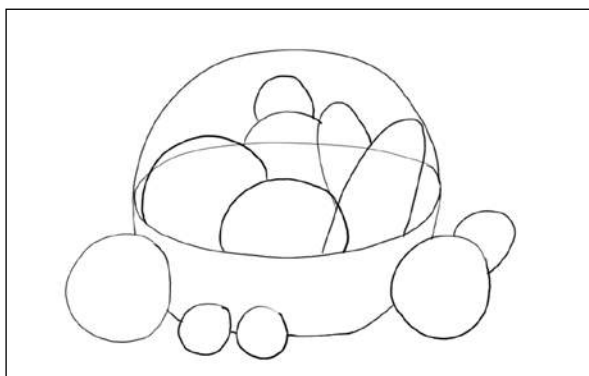
Кожен предмет має певний колір: квітка — фіолетовий, перець — жовтий, вишня — червоний. Такий колір називають **предметним**.

Пригадайте і назвіть предмети, що мають основні та похідні кольори.

Намалюйте кошик з дарами осені, які вам більше подобаються.

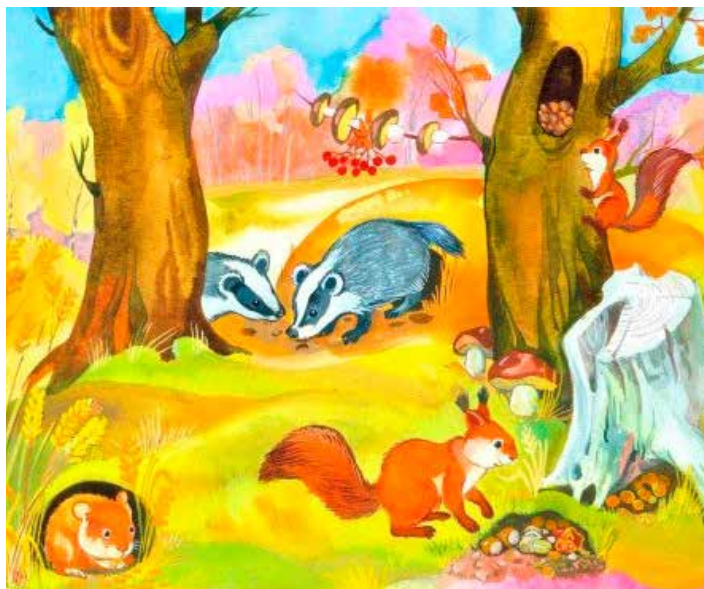

Осіня пісня під час малювання допоможе визначитись із предметними кольорами овочів та фруктів (П. Чайковський «Осіня пісня»).

Де живуть веселі нотки

Трудівниця осінь приготувала багато дарів для мешканців лісу — гриби, ягоди, горіхи.

Уявіть, що під час прогулянки до осіннього лісу ви знайшли гриби. Потрібно бути уважним, тому що є їстівні і неїстівні гриби.

Саме про це йдеться у поспівці. Вивчіть її.

Диби, диби

Слова народні

Музика В. Верховинця

Швидко

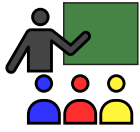

Ди- би- ди-би, ди- би- би, піш-ла ба-ба по гри-би,

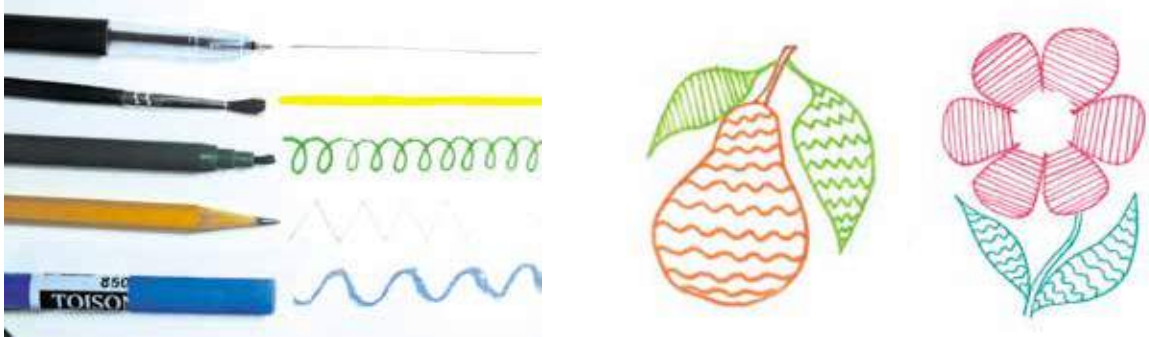

а дід, по о-пень-ки в не-ді-лю ра- нень- ко.

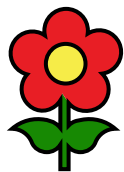
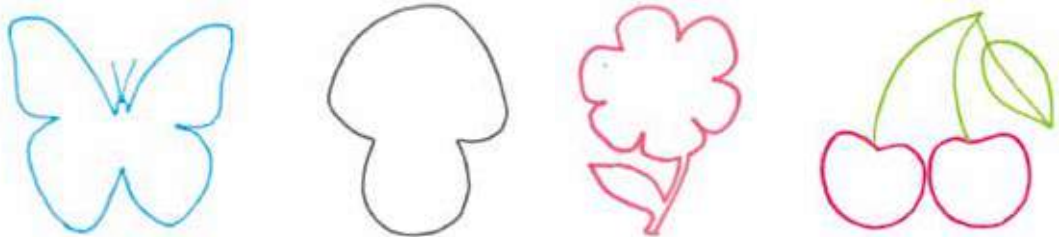
Малювати можна не лише фарбами, а й фломастерами, олівцями, крейдою. Вони залишають слід у вигляді лінії на поверхні. Розгляньте малюнки.

Лінії мають різний вигляд: прямі, хвилясті, ламані.

Якщо початок лінії з'єднати з її кінцем, можна створити **контур** будь-якої форми.

Намалюйте фломастерами контурний малюнок за уявою та прикрасьте його лініями різного характеру.

Вивчіть українську народну пісню про калину.

Ой, єсть в лісі калина

Ой, єсть в лісі калина, | (2)
Калина, калина,
Комарики-дзюбрики,
Калина.

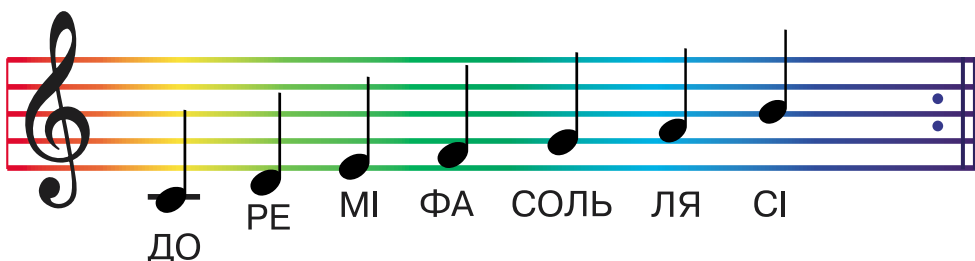
Там стояла дівчина, | (2)
Дівчина, дівчина,
Комарики-дзюбрики,
Дівчина.

Цвіт-калину ламала, | (2)
Ламала, ламала,
Комарики-дзюбрики,
Ламала.

Та в пучечки в'язала, | (2)
В'язала, в'язала,
Комарики-дзюбрики,
В'язала.

Художник намалював п'ять ліній та з'єднав їх контуром. Музикантка розташувала на них нотки. Так вони створили нотний стан. Ноток сім, як і кольорів у веселці. За допомогою нот пишеться музика. Послухайте, як вони звучать. Заспівайте їх.

Зображення плямою: силует

Художниця з музикантом пішли на прогулянку до лісу. Друзі милувались краєвидами, слухали пташине багатоголосся. У ньому вони розпізнали веселі нотки.

Непомітно настав вечір. На фоні ще світлого неба друзі побачили дивовижне зображення.

Силует — контурний малюнок форми, заповнений одним рівним тоном.

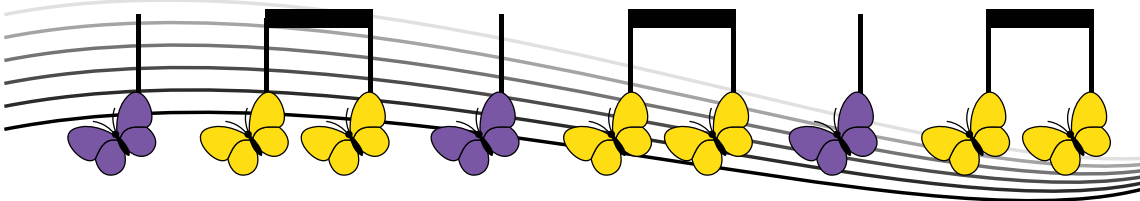
Сповнені приємних емоцій, вони повернулись до майстерні і відтворили звуками та зображеннями свої враження.

Розгляньте малюнки. Що намалювала художниця, щоб поділитись своїми почуттями? Які звуки відтворив музикант у мелодії?

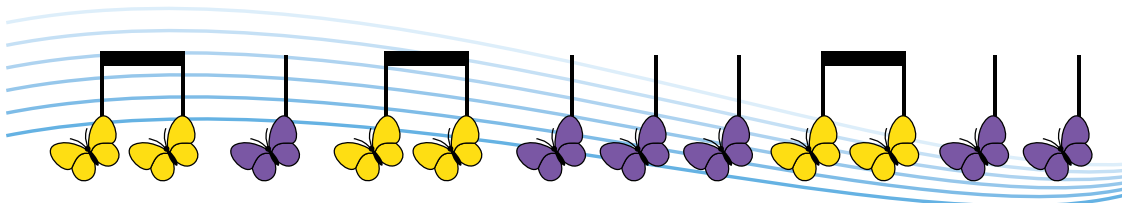
Звуки природи, музичні звуки можуть бути **довгими** та **короткими**. Їхнє чергування називається **ритмом**.

Коли ви спокійні, ваші сердечка б'ються рівномірно. Радісні емоції та хвилювання змушують їх битися в іншому ритмі.

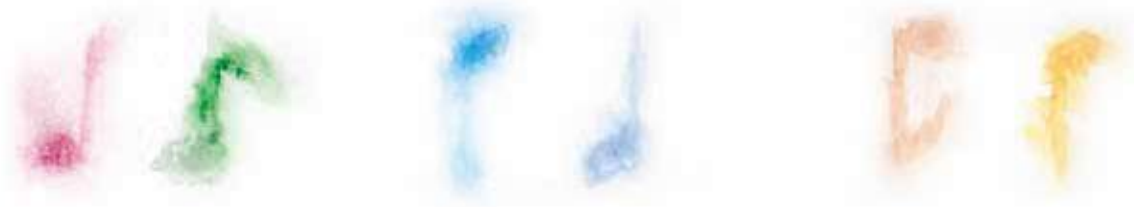
Запам'ятайте, як позначаються довгі та короткі звуки. Проплескайте схему з другом чи подругою.

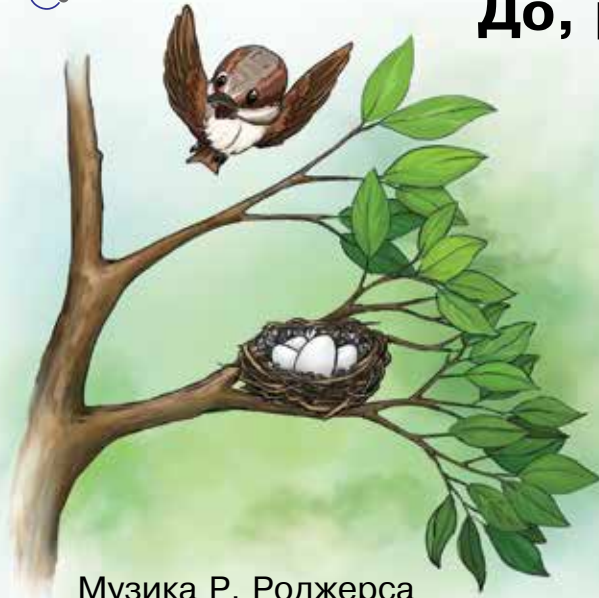

У художника під час роботи краплини фарби розтеклись по вологому паперу. Ці плями схожі на силуети ноток.

Вивчіть пісню про нотки.

До, ре, мі

ДО — горобчика гніздо,
РЕ — вітрець серед дерев,
МІ — ви знайдете самі,
ФА — до нот усіх слова.
СОЛЬ — просольфеджує ЛЯ,
ЛЯ — підхопить вся земля,
СІ — усі співають, хто
Хоче знов прийти у ДО.

Музика Р. Роджерса
(з кінофільму «Звуки музики»)

ДО — го-роб-чи-ка гніз-до, РЕ — віте-рець се-ред де-рев,

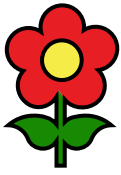
МІ — ви-знай-де-те са-мі, ФА — до нот у-сіх сло-ва.

СОЛЬ — про-соль-фед-жу-є ЛЯ, ЛЯ — під-хо-пить вся зем-ля,

СІ — у-сі спі-ва-ють, хто хо-че знов при-йти у ДО.

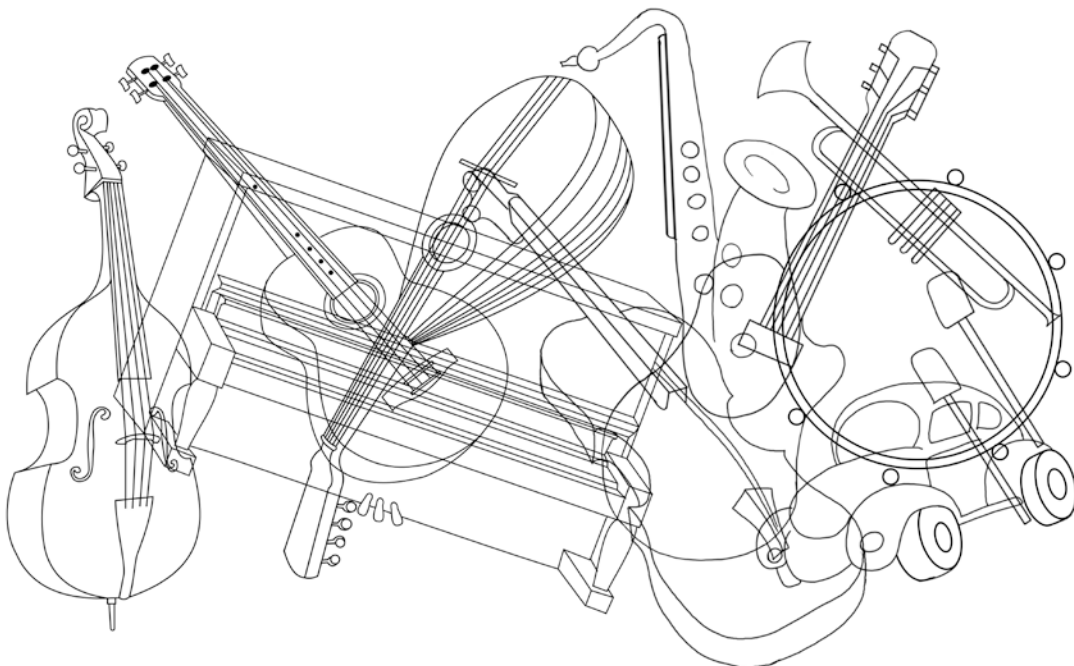
Згорніть аркуш навпіл, капніть усередину на згин краплі фарби. Складіть аркуш та «розженіть» фарбу пальчиком і розгорніть аркуш. Найцікавіші зображення доповніть деталями. Назвіть свою роботу.

Прослухайте два музичні твори (Р. Шуман «Сміливий вершник» і «Веселий селянин»). Який настрій цієї музики? Чому? Намалюйте словесний малюнок до кожного музичного твору.

Музика грається за допомогою музичних інструментів. Розгляньте уважно плутанку. Що зайве на малюнку? Поясніть чому.

На лісовій галявині

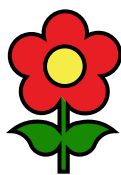
Лісові мешканці поспішають робити зимові запаси. Вони не мають часу розважатись: грибів, горішків, диких яблук та груш мають вдосталь назбирати.

Розгляньте світлини. Подумайте, з чого ще можна виготовити грибочки та яблука?

Об'єднайтесь з друзями у групи, виліпіть із пластиліну грибочки та яблучка. Ви отримаєте великий кошик лісових дарів.

За потреби користуйтеся зразком поетапного ліплення роботи.

Спокійна музика (К. Дебюссі «Місячне сяйво») під час ліплення не відволікатиме від колективної роботи.

Чи сподобалось вам працювати колективно? Поясніть свою думку.

Хитра лиска запаси на зиму не робить, не турбується. Саме про неї вивчіть пісню.

Пісня лисички

Обробка мелодії М. Лисенко

Я — лисичка, я — сестричка,
Не сиджу без діла:

Я гусятка пасла, | (2)
Полювать ходила.

А тепер мені в неділю
Треба відпочити,

Свою хатку гарнесенько | (2)
Треба прикрасити.

А щоб краща, а щоб краща
Була моя хата,

Піти треба у гайочок, | (2)
Квіточок нарвати.

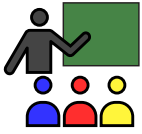

Наспівно

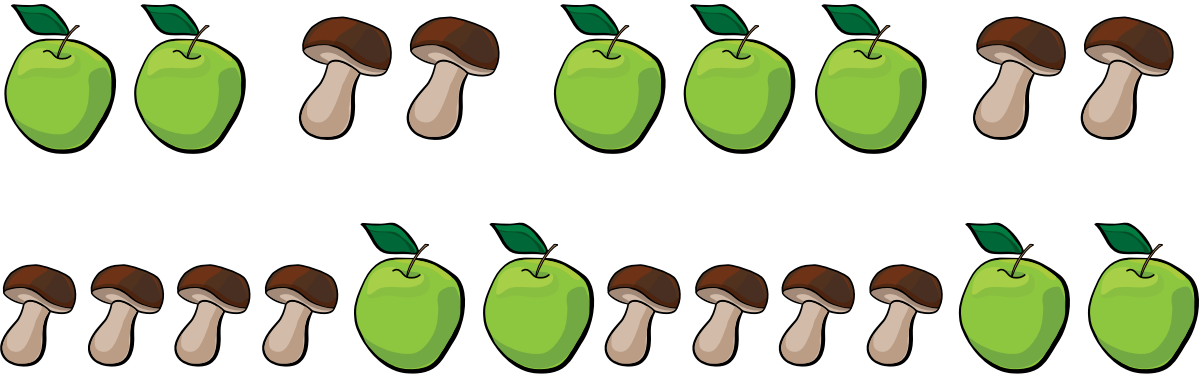
Я - ли-сич-ка, я - сестрич-ка, не си-джу без ді-ла,
я гу-сят-ка пас-ла, по-лю-вать-хо ди -ла.
я гу-сят-ка пас-ла, по-лю-вать хо- ди -ла.

У пісні лисичка зображена справжньою господинею. Наведіть приклади, які це підтверджують. Чому вона не робить запаси на зиму?

Пригадайте, що таке ритм у музиці. Як плесканням у долоньки можна показати ритмічний рисунок? Уявіть, що довгий звук — це яблучко. Грибочками можна зобразити короткі звуки.

Проплескайте запропоновані ритмічні схеми з друзями.

Розгляньте уважно зображення. Які запаси роблять звірі на зиму? Що тут зайве? Поміркуйте чому.

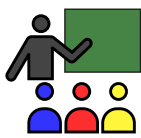

Природне розмаїття

Природа дарує нам відчуття тепла і холоду. Тепле сонечко зігріває. Але коли воно ховається за хмарками, стає прохолодно. Ми пригадуємо літній день, прохолодний вечір, зиму та літо, жовто-червоний вогонь та блакитний лід.

Картини, на яких зображена природа, називаються **пейзажами**.

Розгляньте картини. Розкажіть, якими кольорами передано спеку сонячного дня і холод зимового ранку. Які враження та настрої викликають ці картини?

Кольорами можна передати настрій. Теплі кольори виглядають веселими і святковими. Одна й та сама картина, написана у теплих або холодних кольорах, викликає різні враження.

Теплими кольори називаються тому, що вони нагадують тепло та полум'я. Це жовті, червоні, помаранчеві та теплі зелені кольори.

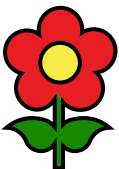
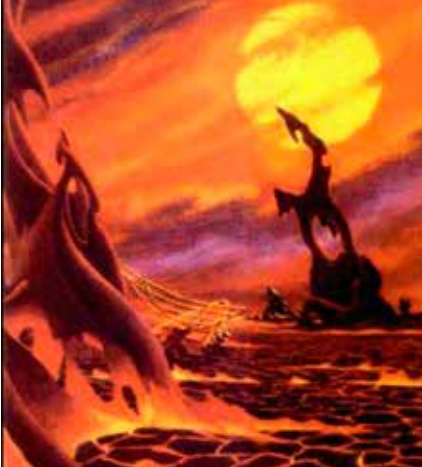
Холодні кольори нагадують воду, кригу, сніг та мороз. Це сині, блакитні, фіолетові та холодні зелені кольори.

Розгляньте, як зображено на картинах вогняні та крижані планети. Якими кольорами передано холод та спеку?

Пофантазуйте і намалуйте за бажанням свою «Планету крижаних гір та океанів» або «Планету палаючих вулканів».

- Щоб колір став більш теплим, до нього потрібно додати трішки жовтого або червоного кольору.

- Якщо потрібно створити більш прохолодний відтінок, до кольору додають блакитний чи синій колір.

Прослухайте два музичні твори (П. Чайковський «Пісня жайворонка», «Баба-Яга»). Чим вони відрізняються?

У музиці є **високі** та **низькі** звуки. Якими звуками зображено спів жайворонка та образ Баби-Яги? Назвіть кольори, якими можна намалювати ці звуки. Поясніть свою думку.

Наведіть приклади високих та низьких звуків, які можна почути в природі та побуті.

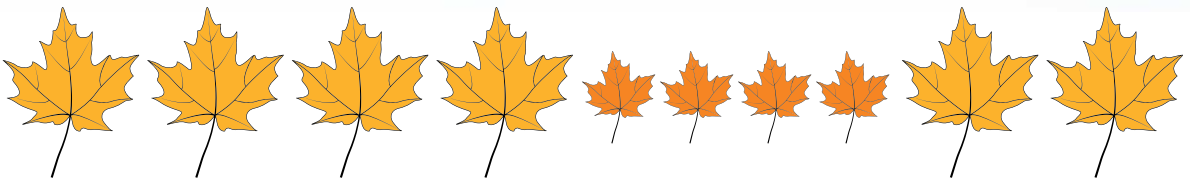
Поміркуйте і визначіть, яка квітка в кожному зображенні зайва за кольором.

Краса осіннього листа

Осінь лістя жовте, багряно-золоте, немов охоплене полум'ям. Зірвані вітерцем листочки дерев падають додолу.

Уявіть собі цю картину і проплескайте ритмічну схему.

Ви вже знаєте, що осінь щедра на врожай. Саме про це вивчіть українську народну пісню і разом із друзями розіграйте музичну виставу «Ходить гарбуз по городу».

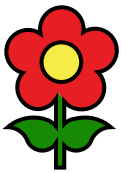

Розгляньте картини. Назвіть, якими кольорами намальовано осінні листя.

Послухайте музичний твір А. Вівальді «Осінь». Які звуки ви почули в мелодії? Які враження про осінь у вас виникли? Розкажіть про них.

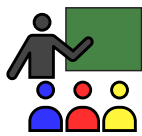
Об'єднайтесь з друзями у групи. Пофантазуйте і виконайте свою аплікацію з дивовижного осіннього листя. Музика під час роботи надихатиме на творчість.

Якщо другу або подрузі знадобиться підтримка, допоможіть їм в роботі. Всім потрібні розуміння, дружба, щира посмішка.

Пісенні візерунки

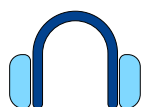

Над містом, над лісом, над полем, над гаєм
Весела пісня дзвінко лунає
Про щедрість, добро, про щасливу родину,
Про мирну й багату мою Україну.

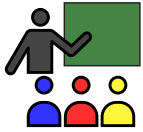
Пісня — це словесно-музичний твір, який співають дорослі й діти. Її може виконувати одна людина або кілька людей. Перші в житті пісні, які чує людина в ранньому віці,— це **колискові**.

Мелодія складається з нот, які чергуються і утворюють чудові мелодійні візерунки.

Прослухайте дві пісні (Н. Матвієнко «Коліскова» і українська народна дитяча пісня «Грицю, Грицю, до роботи»). Чим пісні схожі? Чим відрізняються?

У піснях найчастіше чергуються заспів і приспів. В образотворчому мистецтві є багато малюнків, які створюються шляхом чергування, — це **орнаменти**.

Чергуватись може одна форма або декілька. Елемент, який повторюється при створенні орнаменту, називається **рапортом**.

Розгляньте світлини предметів. Усі вони прикрашені візерунками і орнаментами.

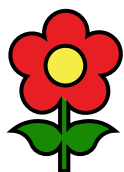
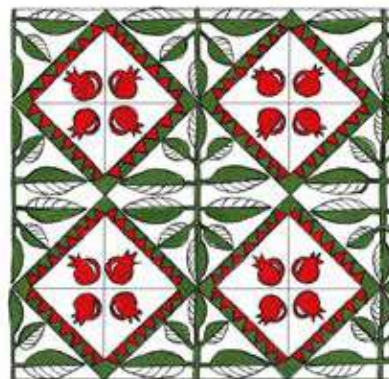
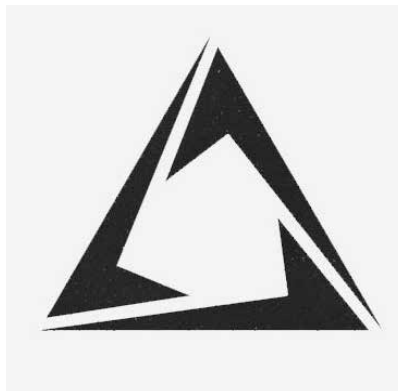

На яких ще предметах можна побачити орнамент? Що може бути на ньому зображено?

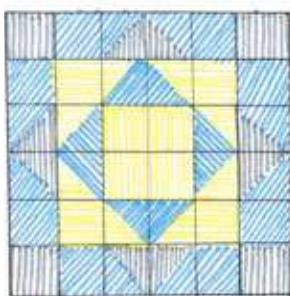

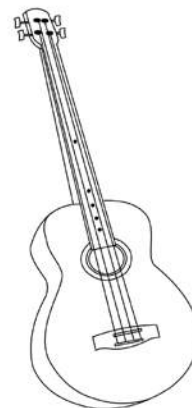
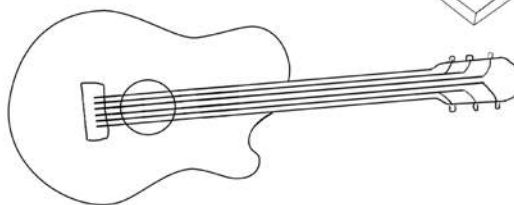
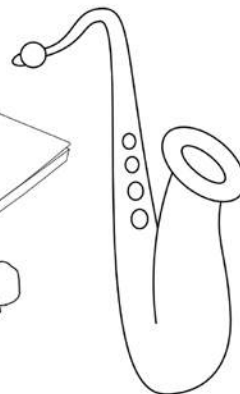
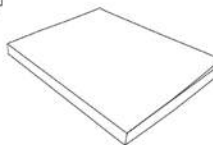
Розгляньте малюнки. Які елементи на них чергуються?

На аркуші в клітинку намалюйте орнамент за зразком і розмалюйте його фломастерами.

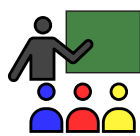

Розгляньте уважно зображення. Що зайве? Поміркуйте чому.

Як створюється краса

Музика може зачарувати, викликати певні настрої, створити різні враження. Вона передає красу співу птахів у лісі, дзвінкоголосого водограю і тихого таночку осіннього листа.

Композитор і **композиторка** — це люди, які створюють чарівну музику. Вони пишуть твори для гри на музичних інструментах, музику для театру, кіно і мультфільмів.

Люди, які слухають музику, називаються **слухачами**. Люди, які виконують музичні твори, називаються **виконавцями**.

Яскравого сонячного дня вийшли на прогулянку два веселі гусачки. Вивчіть про них українську народну пісню. Виконуйте її жартівливо. Проплескайте ритм пісні.

Веселі гуси

В нашої бабусі —
Ой веселі гуси,
Один сірий, другий білий — (2)
Ой веселі гуси.

Мили гуси лапки
Десь біля канавки,
Один сірий, другий білий — (2)
Десь біля канавки.

Витягнули шиї
І шиплять, як змії
Один сірий, другий білий — (2)
І шиплять, як змії.

Ой кричить бабуся:
Де ж ви, мої гуси?
Один сірий, другий білий — (2)
Де ж ви, мої гуси?

Вийшли, вийшли гуси,
Кланялись бабусі.
Один сірий, другий білий — (2)
Кланялись бабусі.

Швидко, весело

mf

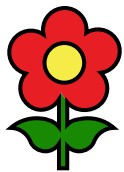
Жи-ли у ба-бу-сі два ве-се-лих гу-сі:
о-дин — сі-рий дру-гий — бі-лий, два ве-се-лих гу-сі!

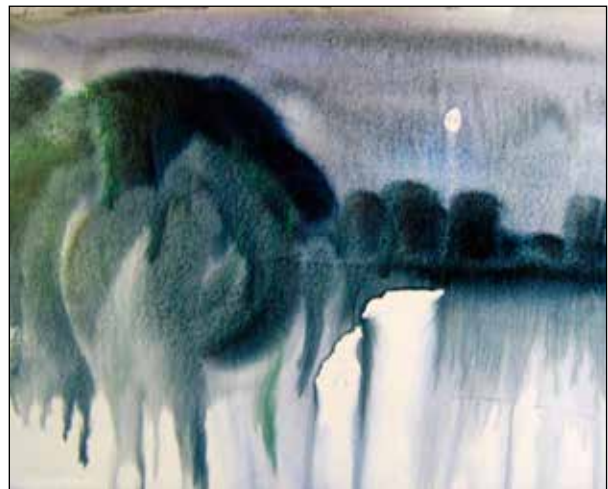
Прослухайте музичний твір норвезького композитора Е. Гріга «Ранок».

Яким ви уявили ранок? Якими музичними засобами передано ранкову красу? Яким кольоровим сполученням вона відповідає? Які кольори можна використати для зображення пізнього вечора або сонячного дня?

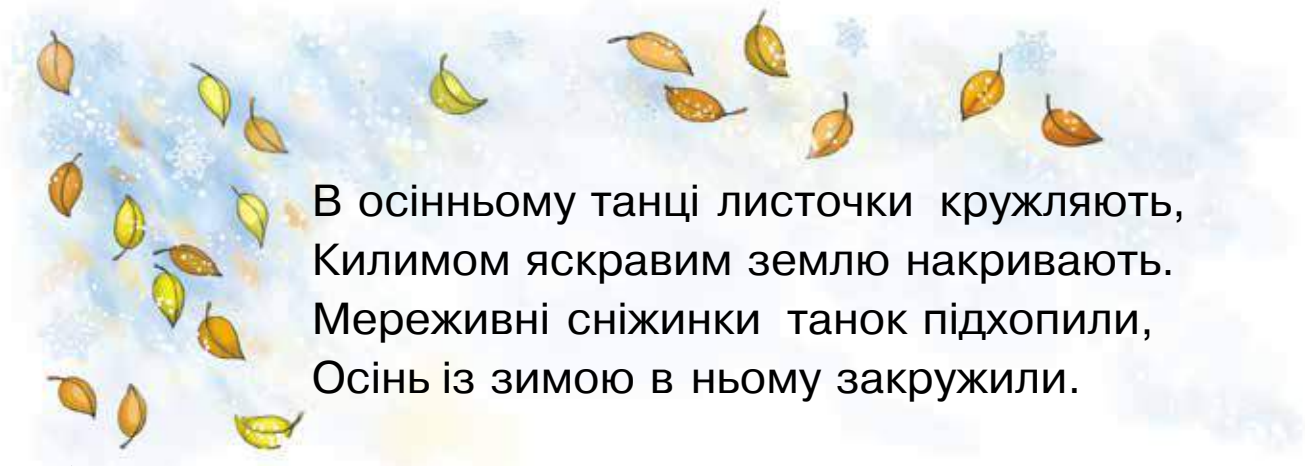

Намалюйте сонячний чи похмурий день акварельними фарбами по вологому паперу за зразком.

Настрій у мистецтві

В осінньому танці листочки кружляють,
Килимом яскравим землю накривають.
Мереживні сніжинки танок підхопили,
Осінь із зимою в ньому закружили.

Який настрій та почуття викликав вірш? Яку музику ви уявили під час слухання вірша? Поясніть свою думку. Чим у музиці створюються образи?

Кожен танець — це невеличка весела чи сумна історія. Він створюється за допомогою рухів людського тіла. Спостерігаючи за дивовижними рухами, ми відчуваємо, про що він.

Танці бувають **класичними, сучасними, спортивними, бальними, народними.**

Які народні танці ви знаєте?

Прослухайте музику найулюбленішого українського народного танцю «Гопак».

Які емоції викликає цей запальний танець? Який характер, настрій танцю? Якими кольорами ви б його намалювали? Поясніть чому.

Виконайте з танцювальними рухами пісню «Веселі гуси».

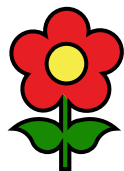
Український гопак — це веселий танок,
Радість і душевність сплелись у вінок.
І бабусин сірий гусачок
Любить танцювати цей танок.

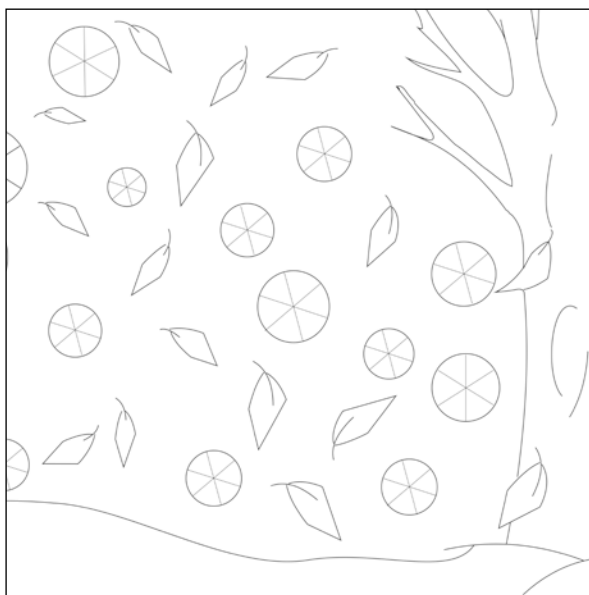
Які схожі емоції викликають мелодії гопака і пісні «Веселі гуси». Чим відрізняються? Чому вони піднімають настрій?

Королем танців є вальс. Прослухайте «Вальс квітів» П. Чайковського. Розкажіть, якого кольору квіти ви уявили під час слухання музики?

Намалюйте танок осіннього листя зі сніжинками. Працюйте кольоровими олівцями. Поміркуйте, якими кольорами можна зобразити листочки та сніжинки.

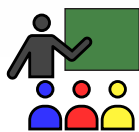
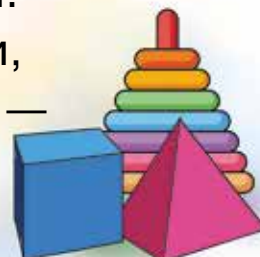

Парад моїх улюбленців

Скільки іграшок є на світі!
Ними люблять гратися діти.
Ляльки, машинки і зайчики,
Ведмеді, кубики і м'ячики —
Усі стали дружно в ряд,
Бо зібрались на парад.

Марш — музика з чітким ритмом, під яку можна крокувати. Марші бувають військові, дитячі, урочисті, козацькі та інші.

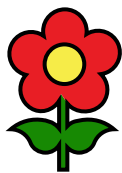
Прослухайте «Запорізький марш» Є. Адамцевича і «Ляльковий марш» І. Парфенова. Весело крокуйте під музику маршів.

Розкажіть, що ви уявили під час слухання музики. У чому різниця між маршами? Поясніть свою думку.

Вивчіть і виконайте пісню «Гарний танець гопачок» із танцювальними рухами.

Об'єднайтеся з друзями в групи, виліпіть із пластиліну улюблені іграшки. За потреби користуйтеся зразками.

Працюючи у групі, зверніть увагу на друзів. Можливо, їм потрібна допомога. Підтримка завжди доречна.

Розкажіть друзям про свої улюблені іграшки.

Розгляньте малюнки. Знайдіть на них відмінності.

Світ наповнений прикрасами

От і настала зима. Хрустить сніжок під ногами. Мороз прикрашає дивовижними візерунками вікна. Природа уповільнила свій темп життя.

Темп — це швидкість руху. І швидкість музики.

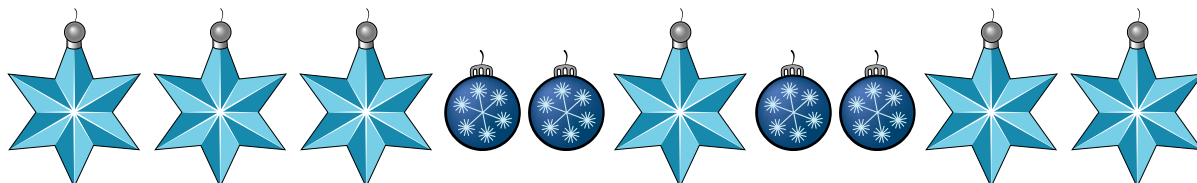
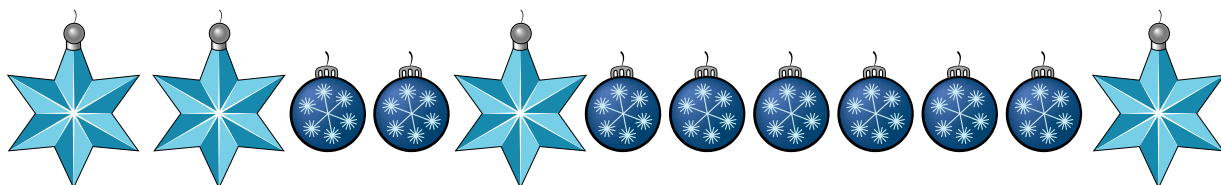

Прослухайте музичні твори Р. Шумана «Дід Мороз» і К. Сен-Санса «Лебідь». Як темп впливає на образи Діда Мороза та Лебедя?

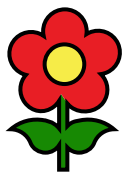

Заспівайте пісню «Гарний танець гопачок» у різних темпах. Поясніть, як змінився характер пісні.

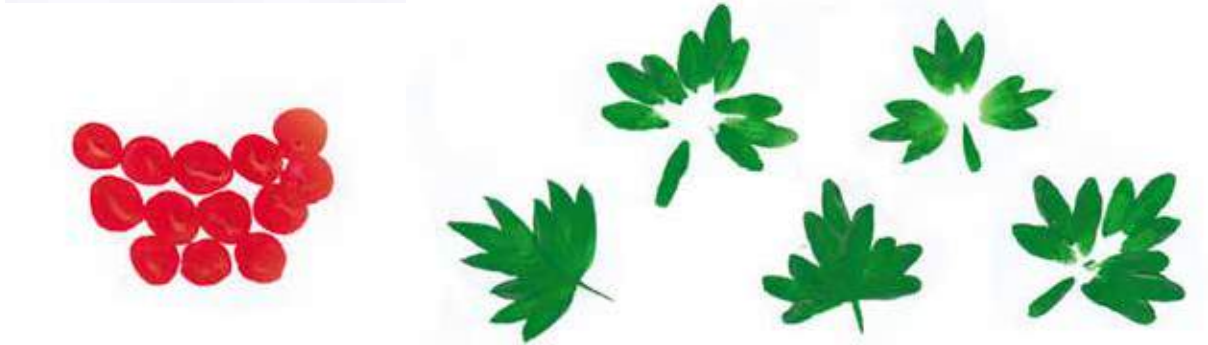
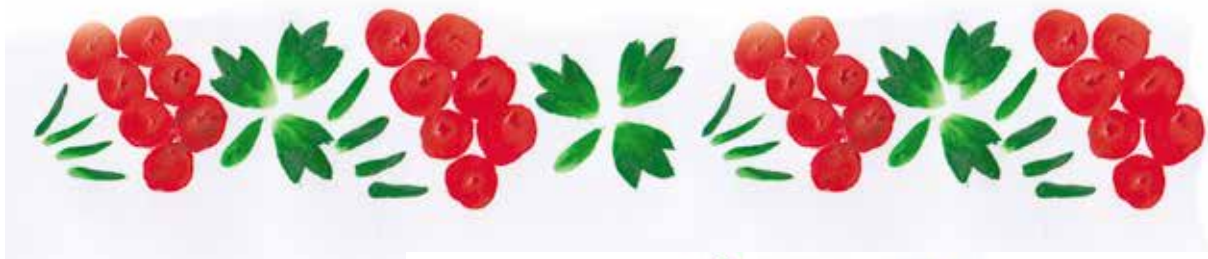
Виконайте ритмічні вправи.

На засніжених кущах калини червоніють грона ягід. Намалюйте за зразком калиновий орнамент. Поміркуйте, що можна ним прикрасити. Секрет роботи в тому, що листочки і ягідки — це відбитки пензлика та пальчика.

Розгляньте малюнок. Що на ньому наплутано?

У світі порівнянь

Погляньте навколо — усе таке різне!
Швидке і повільне, лагідне й грізне,
Велике й маленьке, веселе й сумне,
Дзвінке і тихеньке, похмуре й ясне.

Заспівайте веселі нотки. Порівняйте їх звучання. Визначте різницю між ними.

Кожна людина, тварина, музичний інструмент мають свій голос. Пригадайте, в кого він ніжний і високий, у кого — грубий і низький. Це забарвлення звуку та голосу називається **тембром**.

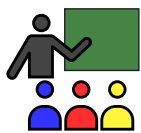
Прослухайте музичні твори М. Глінки «Полька» і М. Скорука «Мелодія».

Який характер, темп і тембр творів? Порівняйте, що в них спільного, що відмінного? Які картини можна уявити під музику?

Морозець-бешкетник не дає діточкам стояти на місці. Вивчіть та заспівайте пісню «Морозець».

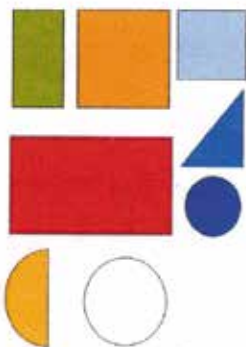

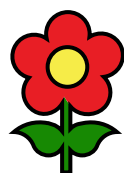
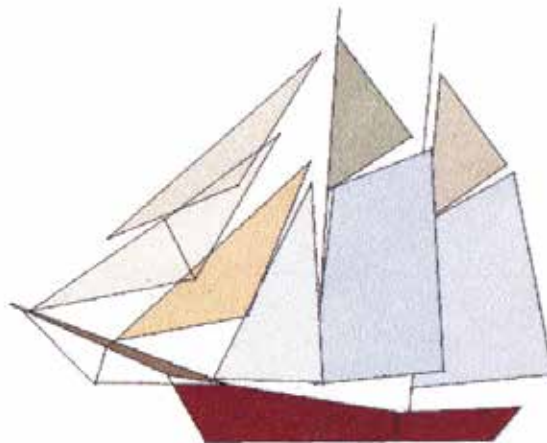
Усі предмети мають форму — **зовнішній вигляд**. Форми можуть бути **простими**, схожими на геометричні фігури. Їхнє поєднання утворює **складну форму**.

Подумайте, на якому малюнку форма паровозика плоска, на якому — об'ємна?

Розкажіть, з яких простих геометричних форм створені зображення.

Намалюйте улюблений транспорт. Розмалюйте його фломастерами.

Яким із видів транспорту не можна користуватись взимку? Чому?

Новорічні свята

Із зимою в гості
До нас свята прийшли.
Веселий настрій, радість
З собою принесли.

За традицією, у різдвяні дні співають вітальні пісні — **колядки**. Величають господарів, бажають у новому році всього найкращого.

Прослухайте колядку «Добрий вечір тобі, пане господарю».

Вивчіть колядку «Старий рік минає».

Жваво

Ста-рий рік ми -на - є, Ста- рий рік ми-на - є,
Но - вий на - сту- па - є, Но - вий на - сту- па - є.

Старий рік минає

Старий рік минає,
Старий рік минає,
Новий наступає,
Новий наступає.

Прощай, Старий роче,
Прощай, Старий роче,
Ми тебе не хочем,
Ми тебе не хочем.

Ми хочем Нового,
Ми хочем Нового,
Спаса рожденного,
Спаса рожденного.

А він буде кращим,
А він буде кращим,
Принесе нам щастя,
Принесе нам щастя.

І миру на світі,
І миру на світі,
Здоров'я всім дітям,
Здоров'я всім дітям!

Проплескайте ритмічну схему.

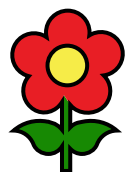
У Щедрий вечір перед Старим Новим роком виконують пісні **щедрівки**.

Прослухайте відому в усьому світі українську народну пісню «Щедрик» в обробці М. Леонтовича.

Який настрій подарувала вітальна пісня? Що ви хочете побажати своїм рідним?

Пригадайте, як прикрашають до новорічних свят ваше місто чи село. Намалюйте казкове новорічне місто кольоровими олівцями або фломастерами.

Розгляньте малюнок. Знайдіть однакові ялинки.

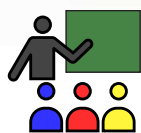

Готуємось до Нового року

Ялинка свята цілий рік чекала,
Прикраси довго собі вибирала,
Гілочки пухнасті ними прикрашала,
З Новорічним святом усіх вітала!

Сьогодні ви з друзями виготовите прикраси для новорічної ялинки. Що перетворить зелену красуню на новорічне святкове дерево? Які кольори ви використаєте в роботі?

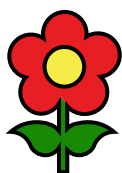

Пригадайте, кого називають колядниками та щедрувальниками. Прослухайте щедрівку «Ой сивая тая зозуленька».

Заспівайте пісню «Морозець», колядку «Старий рік минає». Вони створять святковий настрій під час роботи над новорічними прикрасами.

Виберіть новорічні прикраси, які будете виготовляти колективно. Своїми виробами ви зможете прикрасити святкову ялинку і класну кімнату. Допмагайте одне одному в роботі. Спільна праця зміцнює дружбу.

Розгляньте уважно зображення. Що зайве? Поміркуйте чому.

Зимові сні

Взимку все відпочиває:
Земля і звірі, й квіти.
Зимові сні дерева бачать,
Спустивши долу віти.

Зима хурделицями в'ється. Справжні снічари напустила на природу. Про це вивчіть поспівку «Ой Метелиця-зима». Співаючи, проплескайте її ритмічний рисунок.

Ой Метелиця-зима

Ой, Ме-те-ли-ця-Зи-ма скри-ню від-чи-ни-ла,
ру-ка-вич-ки у-зя-ла, мов пу-шин-ки бі - лі.

Кожен музичний твір має свою мелодію, якою композитор чи композиторка виражають чарівність і неповторність музики.

П. Чайковський зобразив «Грудень» із циклу «Пори року» дивовижними музичними звуками. Заплющіть очі й прослухайте їх. Розкажіть, що ви уявили.

Лапатий сніг білою ковдрою накриває будинки, дерева, кущі які засинають до весни. «Чому сніг лапатий», ви дізнаєтесь із пісні, яку вивчите.

Чому сніг лапатий

Вірші М. Ясакової
Музика О. Янушкевич

Я запитую у тата,
Чом він каже: «Сніг лапатий».
У снігу вся шуба й шапка, | (2)
Я шукаю, де ті лапки?

Приспів:

На малюнку лапки
Є у жабки.
Лапки в киці,
Як годиться.
І собачка лапку подавав.
Ну, а сніг... Де лапки він сховав?

Пояснила все сестричка:
— В сніга лапки невеличкі.
Сніг літає, як пушинка, | (2)
З лапок сплетена сніжинка.

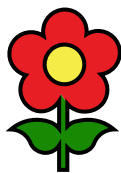
Приспів:

На малюнку лапки
Є у жабки.
Лапки в киці,
Як годиться.
І собачка лапку подавав.
Ну, а сніг... Де лапки він сховав?

Розгляньте зимові дерева, вкриті снігом. Якими кольорами створені зимові краєвиди?

Намалюйте зимове дерево за уявою. Розфарбуйте свою картину акварельними фарбами.

Виберіть положення аркуша паперу залежно від форми дерева. Поясніть свій вибір.

Поміркуйте, що на малюнку наплутано. Поясніть свою думку.

Пригоди золотої рибки

Пригадайте і заспівайте пісню «Чому сніг лапаний». Проплескайте ритмічну вправу.

Пофантазуйте і уявіть, що ви спіймали золоту рибку. Вона запропонувала виконати ваше бажання. Розкажіть, якою ви її уявляєте. Яке бажання ви б загадали?

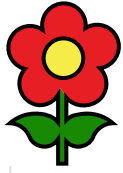

Подивіться, як художники зобразили золотих рибок. Розкажіть, з яких частин складається їх форма. Яка частина найбільша, яка — середня і найменша? Які геометричні фігури вони нагадують?

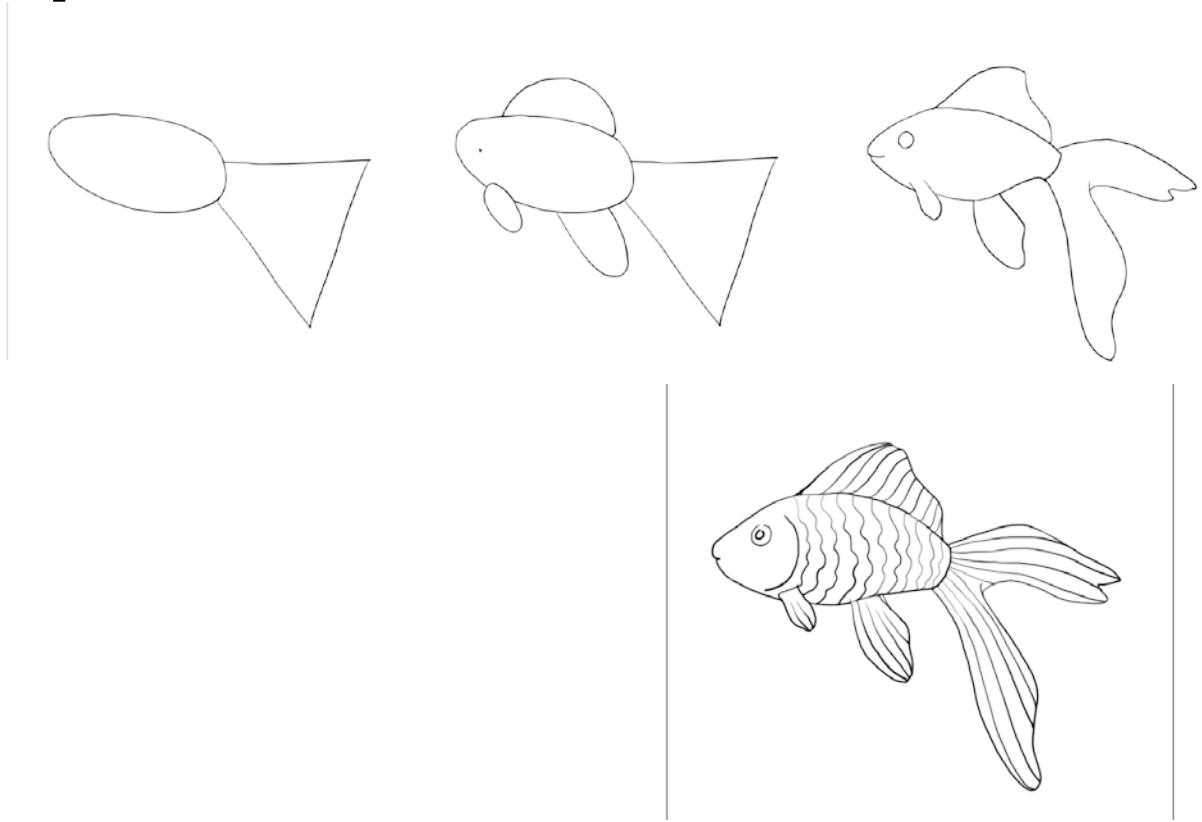

Прослухайте, як музичною мовою зобразив золотих рибок композитор Р. Щедрін у творі «Золоті рибки» з балету «Горьоконик». Розкажіть, якою була музика. Яких рибок ви намалювали б до неї?

Намалювати рибку вам допоможе послідовне виконання роботи. Розфарбуйте її акварельними фарбами.

Під час малювання послухайте музичний твір К. Сен-Санса «Акваріум».

Розгляньте зображення. Поміркуйте, хто зайвий і чому.

Що я люблю

Відгадайте загадки.

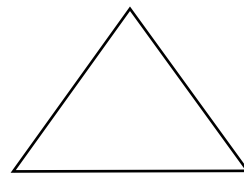
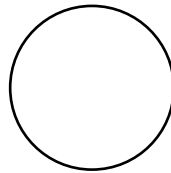
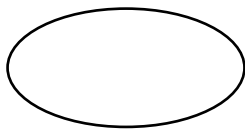
Мов маленький м'ячик,
Висить, але не скаче,
Рум'яне, гладеньке,
На смак солоденьке.

Лампочка вгорі висіла,
Достигла і пожовтіла.
Діти лампочку зірвали,
З апетитом скуштували.

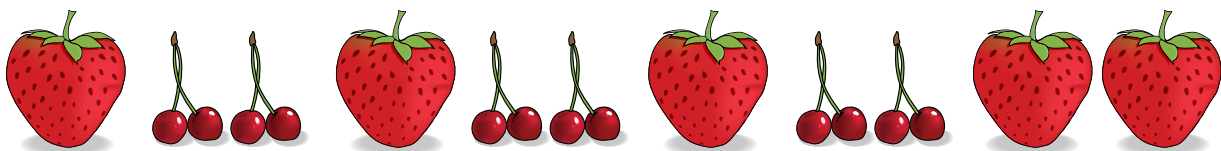
Запах, колір — все відмінне,
Посміхнешся неодмінно.
Як серединку кусати,
Скривить так, що й не впізнати.

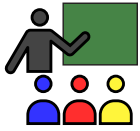
Якими кольорами, теплими чи холодними, природа розфарбувала улюблені вами фрукти? Наведіть приклади, які фрукти можна вписати в запропоновані фігури.

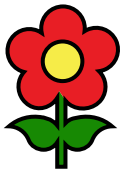
Проплескайте ритмічну схему.

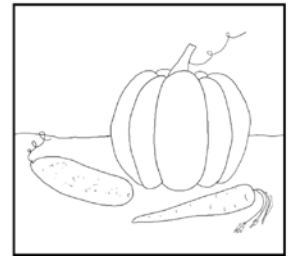
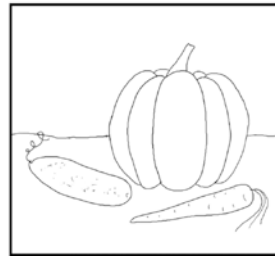
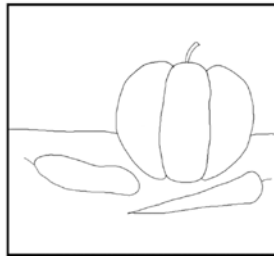
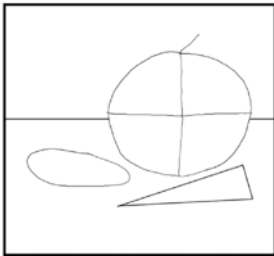
Пофантазуйте і складіть свою ритмічну схему з фруктів. Запропонуйте друзям її проплескати.

Картина, на якій зображені фрукти, овочі, квіти, посуд, називається **натюрмортом**. Розгляньте картини художників. Поділіться своїми враженнями.

Намалюйте натюрморт з корисних овочей або фруктів. Матеріали для розфарбовування виберіть самостійно.

Розгляньте зображення і знайдіть відмінності.

Пригоди чарівного потяга

Дзвінко ритм колеса відбивають,
Пасажири із вагонів виглядають.
Потяг чарівний, чудовий
Мандрує у світ кольоровий!

Здійснить уявну подорож чарівним потягом. Перша зупинка — **Весняна**.

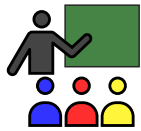
Більшість пісень виконуються з **акомпанементом** — під музику. Вивчіть поспівку «Прилетіли журавлі». Співаючи, проплескайте ритм поспівки.

Помірно

5 Глянь - те, ді - точ - ки ма - лі, при - ле - ті - ли жу - рав - лі.

9 При - ле, ті - ли жу - рав - лі, сі - ли со - бі на ріл - лі.

Та все кли - чуть: «Кру - кру - кру», зустрі - чай - те вес - ну яс - ну».

Подивіться на картину, на якій зображена весна. Якими кольорами намальовано весну? Якими звуками її можна виразити? Поясніть свою думку.

Розгляньте картини. На якій зображена весна? З чого можна зробити такий висновок?

Послухайте звуки весняної природи. Опишіть свої враження.

Наступна зупинка — **Лісова**.

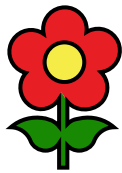
Дерева прикрасились молоденькими листочками. Повітря наповнюється ароматами яскравих квітів. Звідусіль лунають пташині пісні.

Щоб передати чарівність весняної природи, одного кольору недостатньо. Художники використовують **відтінки**. Це невелика різниця між двома кольорами.

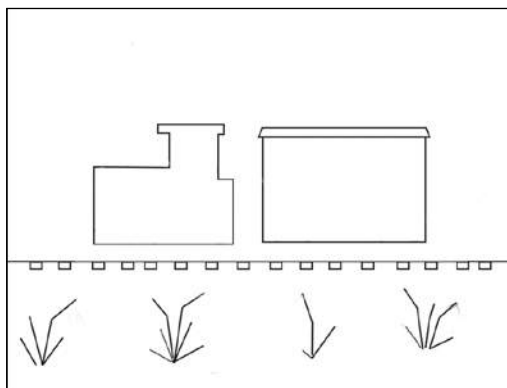
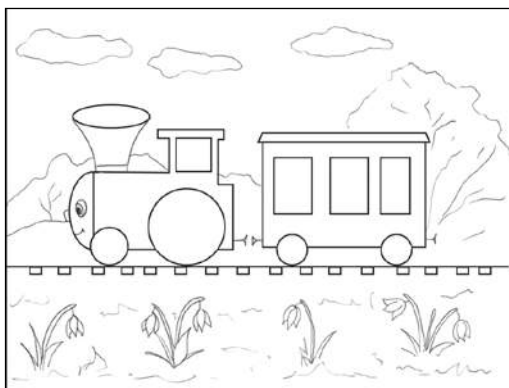
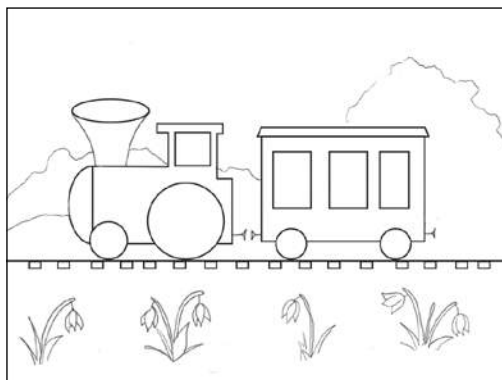
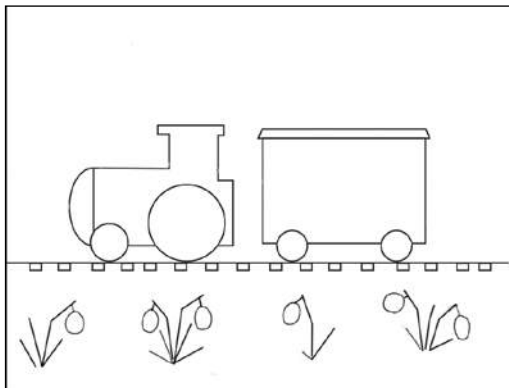

Третя зупинка — **Творча.**

Чарівному потягу потрібно відпочити, а вам — намалювати його. Скористуйтеся зразком. Розфарбуйте картину відтінками синього кольору.

Остання зупинка — **Логічна.** Розгляньте малюнок і поміркуйте, що наплутав художник.

Танець метеликів

Метелики про літо мріють,
Сонцю теплого радіють.
Над квітами хочуть вони танцювати.
Про світ кольоровий пісню співати.

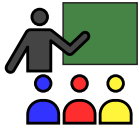
Метелики — надзвичайне диво краси, кольорового різнобарв'я та різноманіття форм. Їх стрімкі рухи створюють чарівний танок.

Розгляньте світлини метеликів. Що одразу привертає вашу увагу? Що цікавого у формі, забарвленні, розташуванні та формі крилець?

Видатний композитор Е. Гріг написав музичний твір «Метелик», послухайте його. Яких метеликів ви уявили? Чим сподобався музичний твір? Як розвивається музика?

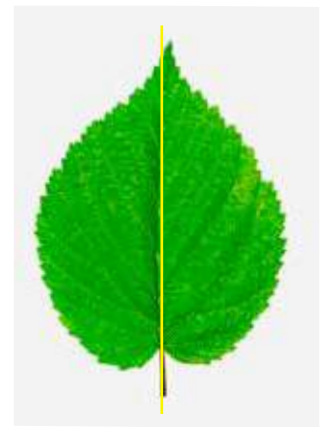
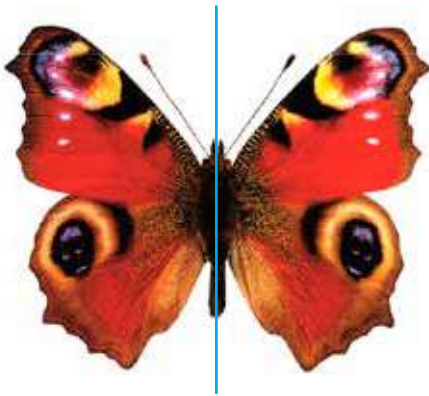
Подивіться на світлини. У метелика чотири крильця. Коли він їх складає, вони збігаються одне з одним. Ми бачимо лише два.

Середина форми метелика проходить через тулуб. На схемі вона зображена блакитною лінією.

Це тому, що форма метелика — симетрична.

Симетрія — це збіг половинок форми при умовному накладанні.

Назвіть приклади симетрії у природі. Що у вашому оточенні має симетричну форму?

Пригадайте, що таке танець. Які бувають танці? Пофантазуйте, чи можуть танцювати метелики, птахи, звірі? Яка музика може звучати для таночку комах, звірят, птахів?

Заспівайте поспівку «Танцювали миші».

Жваво

Тан-цю-ва-ли ми - ші по ба-би-ній хи - жі

Ста-ло ба-бі за та-нець: з'ї - ли ми-ші бу-ха-нець.

Ста-ло ба-бі за та-нець: з'ї - ли ми-ші бу-ха-нець.

Проплескайте ритмічний рисунок.

Вивчіть і заспівайте пісню «Жук танцює». Під час співу пританцюуйте.

Яким ви уявили жука? Як музичні звуки допомогли це зробити? Назвіть кольори, якими ви намалювали б політ метелика і танець жука.

Жук танцює

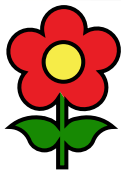
Вірші Л. Куліша-Зінькова
Музика М. Ведмедері

Що за тупіт? Що за стук? |
То танцює в лісі жук. | (3)

До обіду танцював,
Вовка й лиску налякав. | (3)

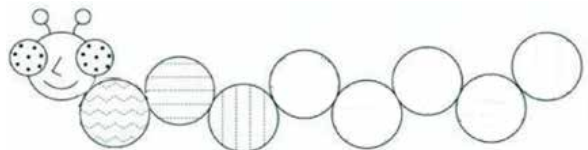
Бо подумали вони,
Що танцюють десь слони. | (3)

Уявіть танець метеликів і намалюйте його. Розмалюйте свою роботу фломастерами або кольоровими олівцями.

Розгляньте уважно зображення. Пригадайте назви ліній і геометричних фігур, якими намальовано гусениць. Подумайте, як продовжити їх прикрашати.

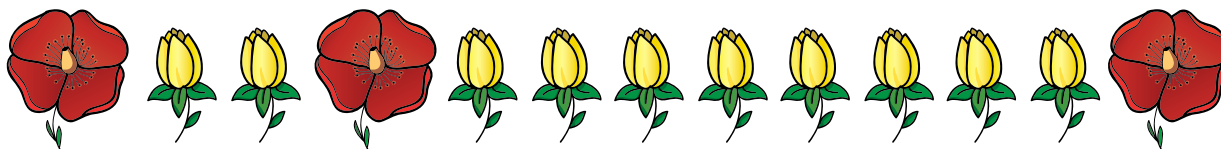
Подарунок для родини

Перші весняні промінчики сонечка, перші весняні квіти готує природа до свята.

Прослухайте дитячу пісню В. Кобриновича «Мамині руки», яка налаштує вас на приємні думки про найріднішу для вас людину.

Проплескайте ритмічну вправу.

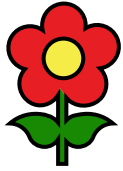
Про матусь написано багато пісень. Пісні складаються з куплетів — **заспів** та **приспів** пісні.

Вивчіть веселу пісню «Мама і я». Вона стане гарним подарунком для вашої матусі. Співаючи, рухайтесь у ритмі мелодії.

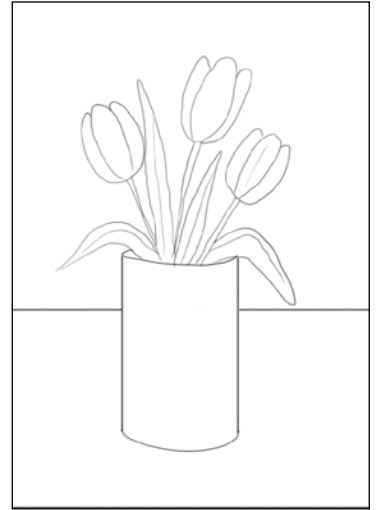
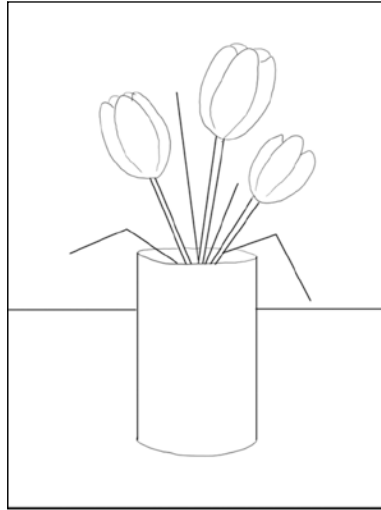
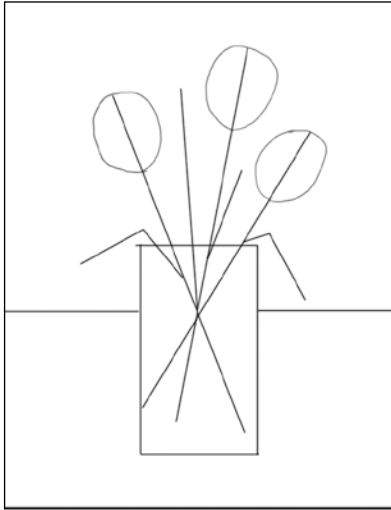

Чим ви можете порадувати рідних або друзів? Намалюйте букет весняних квітів. Подарунок, зроблений своїми руками, найдорожчий.

Вам допоможе зразок поетапного виконання роботи. Художні матеріали оберіть самостійно.

Розгляньте уважно плутанку. Що зайвого у букеті намалював художник? Поясніть чому.

Домашні улюбленці

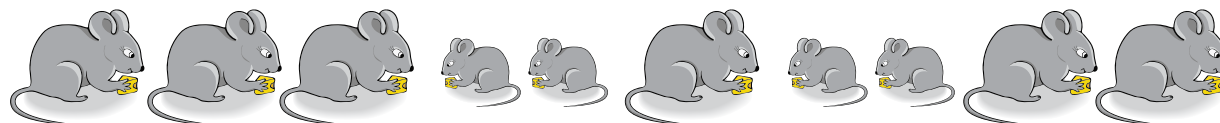
Розгляньте малюнки. Якими кольорами можна розфарбувати цих домашніх улюбленців?

Яких іще свійських тваринок ви знаєте? Можливо, у вас є домашній улюбленець або ви про нього мрієте. Опишіть його. Яку музику можна дібрати для опису цього улюбленця? Чому?

Пригадайте послівку «Танцювали миші». Заспівайте її та проплескайте ритмічний рисунок.

Кури — це свійські птахи. Яких ще свійських птахів ви знаєте?

Відтворіть їхні звуки різними інтонаціями: голосно-тихо, сердито-радісно, швидко-повільно.

Екзотичні птахи теж є домашніми улюбленцями. Їх співу радіють і дорослі, і діти. Послухайте, як вони співають.

Український композитор В. Сокальський написав музичний твір «Пташка». Прослухайте його. Яку пташку ви уявили? Якими кольорами можна її намалювати?

Вивчіть пісню про кошеня. Поміркуйте, якими мають бути темп і характер пісні. Які кольори відповідають зміні настрою кошеняти?

Засмутилось кошеня

Вірші П. Воронька

Музика І. Кириліної

Засмутилось кошеня —
Треба в школу йти щодня.
І прикинулося вмиць,
Що у нього хвіст болить.

Ой, ой, ой, ой!

Ой, ой!

Ой, ой, ой, ой!

Ой, ой!

Ой, ой, ой, ой!

Ой, ой!

Ой, ой!

Що у нього хвіст болить.

Довго думав баранець.
І промовив, як мудрець:
— Це хвороба не проста,
Треба різати хвоста.

Ой, ой, ой, ой!

Ой, ой!

Ой!

Ой, ой!

Ой!

Ой, ой!

Треба різати хвоста.

Кошеня кричить: — Ніколи!
Краще я піду до школи.
Ай-ай-ай! Ай-ай-ай! Ай!
Краще я піду до школи.

Ой, ой, ой, ой!

Ой, ой!

Ой!

Ой, ой!

Ой!

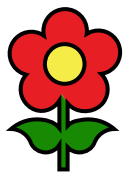
Ой, ой!

Краще я піду до школи.

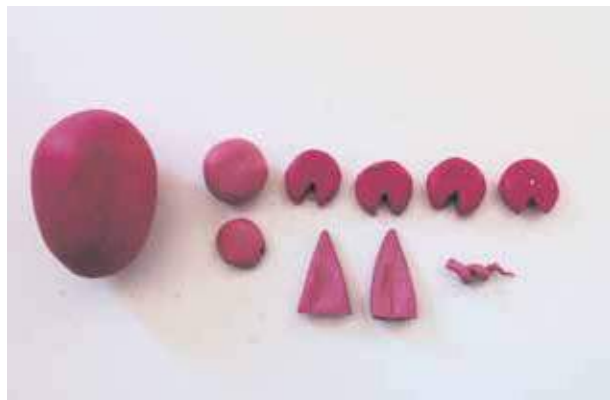

Які казки про домашніх тварин ви знаєте?
Які найкращі риси характеру їхніх персонажів
вам подобаються? Поясніть чому.

Об'єднайтеся з друзями у групи. Виліпіть із пластиліну домашніх улюбленців чи свійських тварин. За потреби користуйтеся зразками.

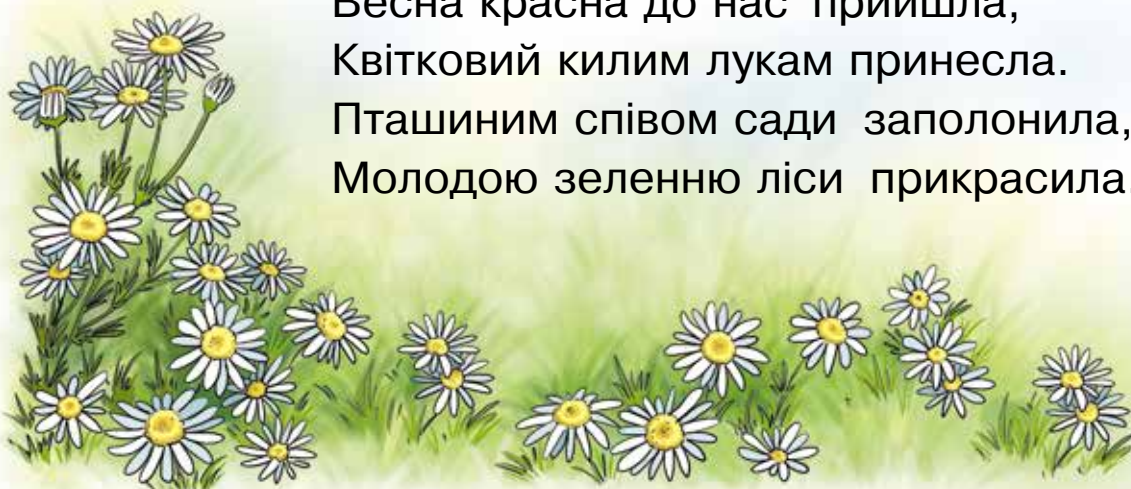

Не забувайте про взаємодопомогу. З доброю посмішкою та дружньою підтримкою цікавіше працювати.

Під час роботи послухайте п'єси з циклу «Карнавал тварин» К. Сен-Санса.

Весняна хустинка

Весна красна до нас прийшла,
Квітковий килим лукам принесла.
Пташиним співом сади заповонила,
Молодою зеленню ліси прикрасила.

Наші пращури водили хороводи, закликали прийти весну. Дівчата співали мелодійні та ніжні пісні: веснянки, заклички, гаївки. Подумайте, чому такі назви у цих пісень.

Прослухайте веснянку В. Філіпенко «Прийди, прийди, весно красна». Який настрій створила веснянка? Яку картину ви уявили?

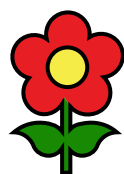
Вивчіть і заспівайте дитячу веснянку «Вийди, вийди, сонечко».

Розгляньте світлини. Весна ніби квіткову хустинку постелила на лісові галявини, береги річок та озер.

Якої форми бувають хустинки? Пригадайте, що таке симетрія. Як можна вирізати кілька однакових деталей для аплікації за один раз?

Зробити аплікацію вам допоможуть:

Під час роботи користуйтеся зразками або придумайте свій орнамент для весняної хустинки.

Мистецьке місто

Мистецьке місто — просто диво!
Будинки різні всі, красиві.
У місто швидше завітайте,
Жодної вулиці не пропускайте.

У Мистецькому місті живуть митці та митчині, які творять прекрасне. Своєю творчістю митці розповідають про природу і життя людей. Тож рушайте вулицями міста та виконуйте завдання.

Розгляньте малюнок. Розкажіть, у якому із будинків живуть живописці, графіки, композитори і скульптори. Поясніть свій вибір.

Вулиця Музична. Подивіться на малюнок. Хто, на вашу думку, мешкає на цій вулиці? Поясніть чому.

Заспівайте весняночку «Вийди, вийди, сонечко». Який настрій вона створює?

Вулиця Архітектурна. На цій вулиці мешкають архітектори. Вони створюють проекти гарних і зручних будинків.

Мистецтво проектувати будівлі називається **архітектурою**.

Пригадайте вулицю, на якій ви живете. Розкажіть про неї.

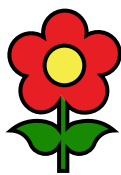
Вулиця Танцювальна. Послухайте музичні твори М. Скорука «Народний танець» і Р. Шумана «Веселий селянин». Сидячи на місці, потанцюйте руками. Поясніть, яка музика вам сподобалась більше. Чому?

Вулиця Ритмічна. Складіть із довгих та коротких звуків ритмічну схему. Проплескайте її самостійно та з другом.

Вулиця Казкова. Розгляньте малюнки казкових будинків. Поміркуйте, що в них незвичайне та чарівне.

Придумайте і намалюйте фломастерами або кольоровими олівцями казковий будинок. Розкажіть другу або подрузі, хто у ньому мешкає.

Вулиця Логічна. Розгляньте уважно світлини будинків. Що в них є незвичайного?

Весняний хоровод

У танці мистецький світ закружляв,
Наш хоровод усіх об'єднав.
Кольорові звуки летять аж до зірок,
Ви сьогодні з ними підете у танок!

Пригадайте, коли і як співають веснянки. Про що в них розповідається? Їх одночасно виконують багато людей. Таке виконання має назву **пісня-хоровод** або **пісня-танець**.

Вивчіть та заспівайте танцювальну поспівку.

Ой, ру-ду-ду

Вірші Н. Кукловської

Музика народна

Весело
mp

Ой ру-ду-ду, ру-ду-ду, ру-ду-ду, тан-цю-ва-ти
я пі-ду, я пі-ду. Ве-се-лі -ше, ду - доч-ка
мо-я, грай, тан-цю-ва-ти ді - тонь-кам по-ма-гай.

Проплескайте ритмічний рисунок поспівки.

Веснянка «Ой минула вже зима» подарує вам гарний настрій. Вивчіть і заспівайте її із танцювальними рухами.

Ой минула вже зима

Ой минула вже зима,
Снігу, льоду вже нема.
Ой нема, ой нема,
Снігу, льоду вже нема. | (2)

Прилетіли журавлі,
І великі, і малі.
Журавлі, журавлі, | (2)
І великі, і малі.

Ми цю пісеньку співаєм
І весноньку викликаєм.
Ой весна, ой красна, | (2)
Ти прийшла до нас, весна.

Ой ми-ну - ла вже зи - ма, сні - гу, льо- ду вже не- ма.

Ой не-ма, ой не - ма, сні - гу, льо- ду вже не- ма.

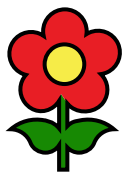
Розгляньте картини художників. Що ви можете розказати про хороводи?

Навесні дівчата прикрашали себе плетеними віночками з живих квітів. Подивіться на картини художників, на яких зображені дівчата у віночках. Український вінок можна назвати хороводом квітів.

Створіть свій весняний вінок з кольорового паперу. Скористайтесь зразками або придумайте свій віночок. У роботі можна використати готові шаблони квітів, листочків або вирізати їх самотійно.

Розгляньте уважно зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

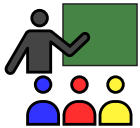

Весну зустрічаємо

Усе навколо квітне й зеленіє,
Птахи щебечуть і теплу радіють.
Струмочки шумлять, вітерець повіває.
Природа красуню-весну зустрічає!

Послухайте музичний твір «Навесні» композитора Е. Гріга. Якою ви побачили весну? Якими музичними засобами композитор показав прихід весни? Якими кольорами зобразили її художники?

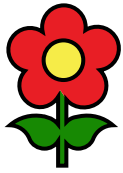

Музика, яку виконують на музичних інструментах без голосу людини, називається **інструментальною**. Музика, під яку співають — **вокальна**.

Пригадайте і заспівайте веснянки, якими зустрічають весну: «Вийди, вийди, сонечко» та «Минула вже зима». Проплескайте ритмічну схему.

Уявіть себе чарівником або чарівницею і перетворіть сплячу безлисту зимову гілочку на квітуче диво. Художник підказав кілька секретів.

Використайте папір блакитного кольору і гуашеві фарби. Листочки — це відбитки пензлика. Квіти намалюйте пальчиками.

Розгляньте зображення. Знайдіть на малюнку тваринок, які радіють весні. Які тварини свійські, а які дикі? Поясніть свою думку.

Дитячі іграшки

Композитор П. Чайковський написав багато музичних творів для дітей і об'єднав їх у «Дитячий альбом». Прослухайте два твори із альбому — «Хвороба ляльки» і «Нова лялька».

Розгляньте малюнок. Відшукайте в кімнаті ведмедиків і порахуйте їх.

Вивчіть і заспівайте поспівку «Лис та їжак». Проплескайте музичний рисунок поспівки.

Лис та їжак

Помірно

З і - жа - ка смі - яв - ся лис: «В те - бе чуб не так по - ріс

Це не чуб, - я - кийсь клу - бок, чи то з го - лок, чи з шпи-льок».

З іграшками можна розігравати неймовірні історії, придумувати фантастичні пригоди. Пригадайте казки про гномів. Вивчіть і заспівайте веселу пісню про них, яка подарує вам гарний настрій.

Семеро гномів

Вірші і музика А. Житкевича

Жили на світі семеро гномів,
Семеро мудрих астрономів.
Сіяли зорі в безмежнім саду,
Радісно грали в чарівну дуду.

Приспів:

Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла, —
Пісня пташкою летить.
Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла —
В серці музика дзвенить.

Семеро гномів вигравали,
Зорі бадьоро крокували.
Стали у коло веселі сім нот —
І закружляв в небесах хоровод.

Приспів.

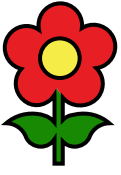
Семеро гномів узяли скрипки,
Нотки співали, аж охрипли.
Пісня на землю злетіла з небес,
Більше з тих пір стало в світі чудес.

Приспів.

Ноти

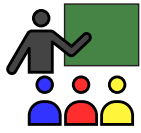
Розкажіть, яких гномів ви уявили. Намалюйте іграшкового гнома за уявою або скористуйтеся зразком. Розмалуйте його фломастерами чи кольоровими олівцями.

Порівняйте зображення. Чим вони відрізняються?

Казка

У казки закохуються з дитинства. Їх персонажі вчать нас добру та показують правильні вчинки.

У **музичній казці** персонажі співають і танцюють, а у книгах багато малюнків — **ілюстрацій**. Найвідоміші казки можна переказати, розглядаючи ілюстрації.

Подивіться, як уявив персонажів казки «Коза-Дереза» художник. Чого вчить ця казка?

Пригадайте і заспівайте пісню Лисички з дитячої опери «Коза-Дереза».

Вивчіть пісню про казкових персонажів.

А ми любимо читати

Вірші М. Ясакової
Музика О. Янушкевич

У чудовий світ казковий,
В таємничий світ
Відкриває двері школа
Нам з дитячих літ.
І веде нас по доріжках
За дзвінком дзвінок.
Сторінки гортає книжка,
Ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля,
Добрі гноми, Білосніжка,
Ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля,
Нам дають урок.

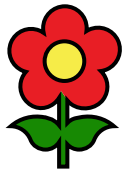
Карабаси-Барабаси
Теж у гості звуть.
У книжках живуть.
І навчать нас неодмінно,
Як творить добро,
Неслухняний Буратіно,
Ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля,
Ніжна дівчинка Мальвіна,
Ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля,
І сумний П'єро.

П'ятачок із Вінні-Пухом
(Хто не радий їм?)
Ця весела книжка другом
Стала нам усім.
Навіть сонце здивувалось,
Що не видно нас.
А ми просто зачитались,
Ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля-ля,
Веселився клас.

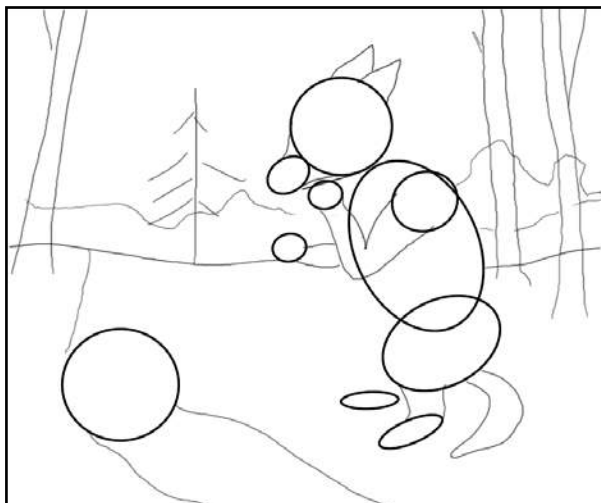
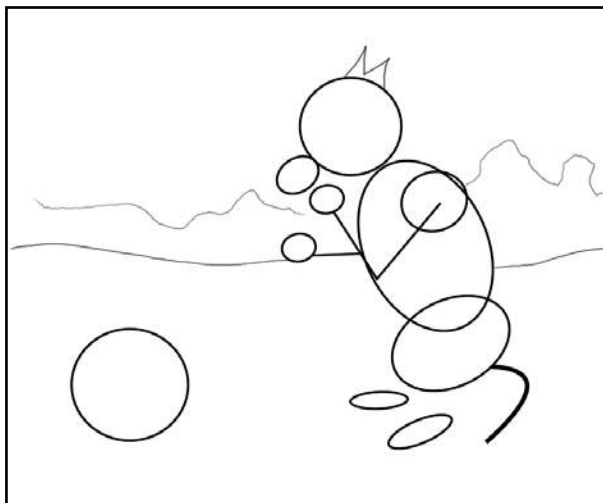

Прослухайте чарівні звуки вальсу з балету П. Чайковського «Спляча красуня». Розкажіть про музику. Яку картину ви уявили?

Подивіться на послідовний малюнок ілюстрації до казки «Колобок». Намалюйте ілюстрацію за зразком.

Пограйте з другом або подругою. Почергово назвіть позитивних і негативних казкових героїв з однієї казки.

Театральна подорож

Актор театральні маски має,
В них він різні ролі грає.
Дивовижні історії розповідає,
Емоції у глядачів викликає.

Люди ходять у театр, щоб подивитись виставу, балет, поринути в чарівні звуки опери та оперети.

Опера — це музична вистава, де герої співають, а у **балеті** герої танцюють.

Уявіть себе актором дитячого театру і за-співайте пісню «Семеро гномів».
Проплескайте ритмічний рисунок пісні.

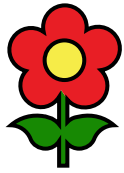

Послухайте чарівну музику «Танець Феї Драже» з балету «Лускунчик» композитора П. Чайковського. Розкажіть про свої враження від музики. Яким кольорам відповідає образ Феї?

Пригадайте казку «Колобок». Кому співав веселу пісеньку головний герой?

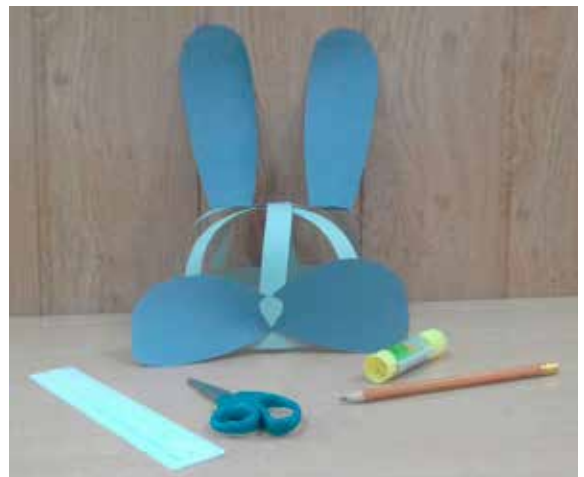
Об'єднайтесь із друзями в групи. Зробіть за уявою чи зразком паперові театральні маски для персонажів цієї казки. У цих масках розіграйте казку «Колобок».

Допомагайте друзям і самі дякуйте за допомогу.

У дружньому колі весело і цікаво працювати.

Розкажіть друзям, який персонаж казки вам до вподоби і чому.

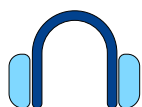

Улюблені мультфільми

У країну мультфільмів дитина поринає змалечку. Цей дивовижний світ захоплює. Персонажі стають нашими друзями. Вони піднімають настрій, сповнюють наше життя радістю.

Заспівайте пісню «А ми любимо читати». Про героїв пісні зняті мультиплікаційні фільми.

Послухайте уривки з пісень і пригадайте, в яких мультфільмах вони звучать і хто їх виконує: пісні «Антошка» і «Чунга-Чанга», пісеньки Єнота, Трубадура, крокодила Гени, Вінні-Пуха.

Уявіть себе веселим музикантом, який грає на різних музичних інструментах. Вивчіть та заспівайте з танцювальними рухами пісню «Веселий музикант».

Веселий музикант

Вірші Т. Волгіної

Музика А. Філіпенка

Ось на скрипочці я граю:

Ті-лі-лі, ті-лі-лі!

На лужку зайці у танці,

Ті-лі-лі та ті-лі-лі!

Я заграв на балалайці:

Тренді-брень, тренді-брень!

На лужку зайці у танці,

Тренді-брень та тренді-брень!

А тепер — на барабані:

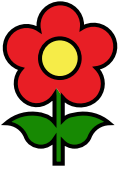
Бум-бум-бум! Тра-та-тах!

Косоокі всі навтьоки

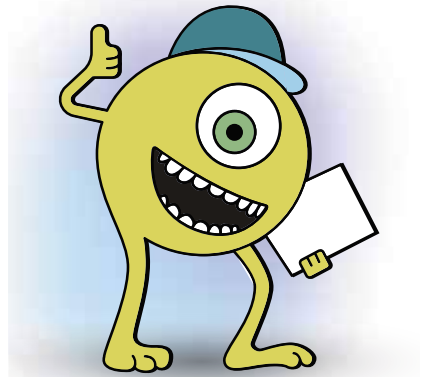
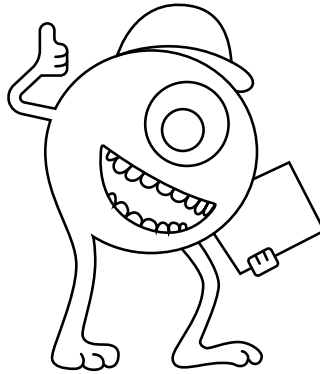
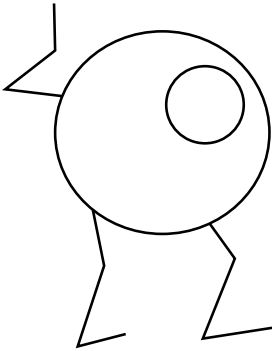
По куцах та по куцах!

На яких інструментах грав музикант? Який голос має кожен з них? Який вам до вподоби і чому?

Намалюйте улюбленого мультяшного персонажа, якого ви добре пам'ятаєте або виконайте роботу за зразком. Художні матеріали оберіть за власним бажанням.

Впізнайте українські мультфільми. Які персонажі вам сподобались і чим? Поясніть свою думку.

Космічна подорож

У темному небі зорі рясніють. Притягують погляди людини, пробуджують фантазію та мрії про космічні подорожі в далекі світи.

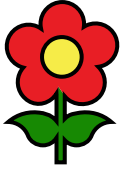
Люди мріють про зустріч з іншими розумними істотами. Фантазують про світи, в яких вони живуть.

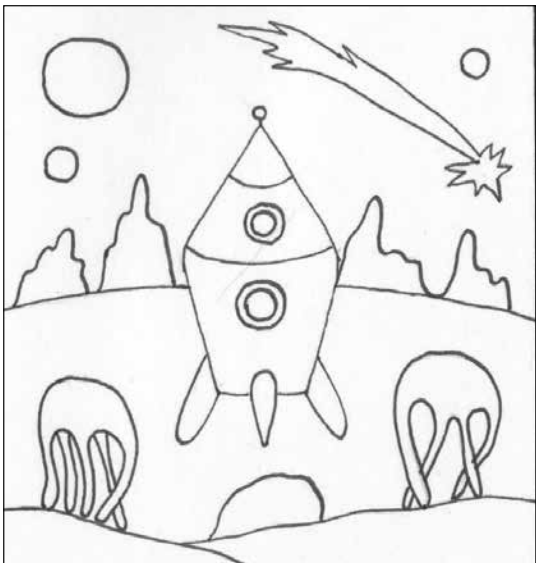
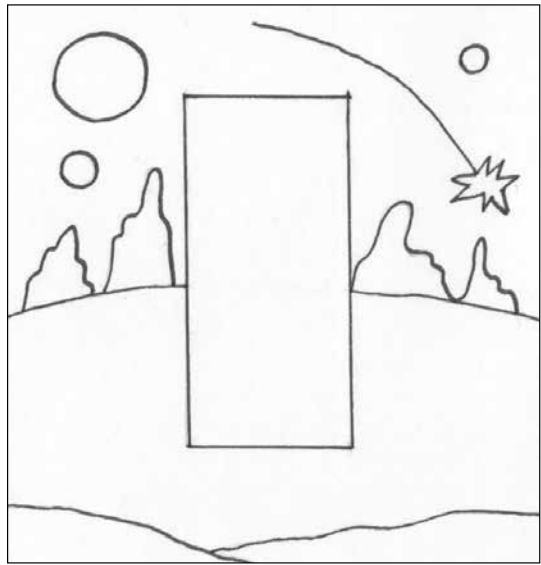
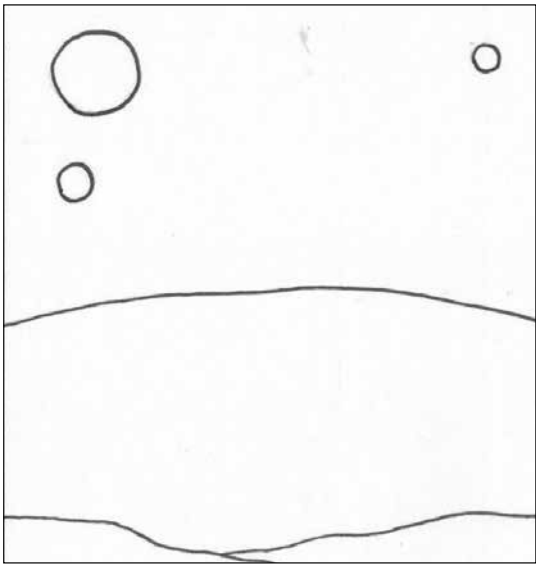
Послухайте головну тему з мультфільму «Темниця третьої планети» композитора О. Зацепіна. Яку картину ви уявили під час слухання?

Послухайте і вивчіть пісню «Дивина», яка подарує вам гарний настрій. Співаючи, пританцюуйте.

Намалюйте за уявою подорож до невідомої планети або виконайте роботу за зразком. Розфарбуйте роботу фарбами.

Під час малювання музичний твір «Космічна симфонія» гурту «Спейс» створить атмосферу космічної таємничості.

Морське царство

Чарує безмежного моря блакить.
Хвиля то грізно, то тихо шумить...
Кличе до себе таємнича глибина —
Морських створінь чудо-дивина.

У морському царстві зібрано багато скарбів.
У глибині живуть дивовижні, фантастичні мешканці.
Подивіться на світлини. Яких ще мешканців моря-океану ви знаєте?

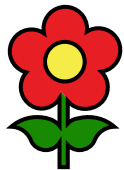
Композитори свої враження про море зобразили музичними звуками. Послухайте тему моря з опери «Садко» М. Римського-Корсакова, початок симфонічної поеми «Море» М. Чюрльоніса, музику до кінофільму «Людина-амфібія» А. Петрова. Розкажіть про музику і свої враження.

Пригадайте і заспівайте з друзями пісню «Дивина». Рухайтесь в такт мелодії. Розкажіть, якими відтінками холодних кольорів ви намалювали б небо та море.

Море здавна захоплювало людей та зачаровувало своєю таємничістю. Подивіться, як художники передали свої враження про море.

Намалюйте акваріум з морськими мешканцями. Розфарбуйте його матеріалами за власним вибором.

Розгляньте зображення. Які предмети пов'язані з морем?

Скоро літо

Літо — це ягоди, літо — це квіти,
Літо — це річка, це сонця потік!
Як було б добре, щоб щедре літо
З нами лишалось би цілий рік!

Різнобарвне літо — улюблена пора дітей. Для них це час відпочинку, збирання ягід та грибів, купання у річці або в морі, прогулянки в лісі або парку.

Пригадайте, що ви уявляєте, згадуючи літо. Якими кольорами ви б виразили свої враження та спогади?

Послухайте музичний твір «Літо» з циклу «Пори року» А. Вівальді. Розкажіть про свої враження від музики. Яку картину ви уявили?

Послухайте і вивчіть пісню «Літо золоте». Вона подарує гарний настрій і приємні спогади про цю пору року.

Літо золоте

Вірші М. Ясакової
Музика О. Янушкевич

Прилетіло літо, як на крилах,
Принесло нам літо дні щасливі.
Літо кучеряве, лагідне, як мама,
Ось воно яке — літо золоте...

Приспів:

Я з тобою, літо, пожартую!
Я з тобою, літо, потанцюю!
Я з тобою, літо, поспіваю!
Я тебе ще з осені чекаю!

Розсипає літо срібні роси,
Заплітає літо квіти в коси.
Пахощі суниці, грози і зірниці,
Ось воно яке — літо золоте...

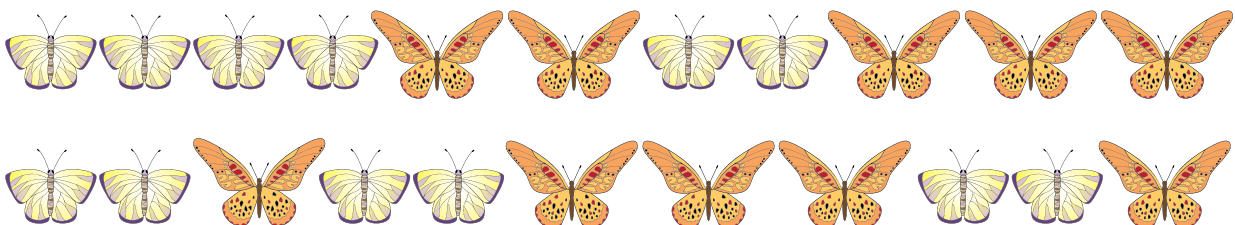

Приспів.

Задрімало літо на покосах,
Засмарило сонцем ноги босі.
Скупане в любистку росяне намисто.
Ось воно яке — літо золоте...

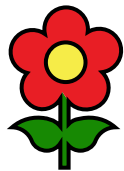
Приспів.

Проплескайте ритмічну схему.

Розгляньте картини. Складіть розповідь про літо за однією з них.

Намалюйте свої спогади про цю чудову пору року. Оберіть художні матеріали, які відповідають вашому настрою.

Розгляньте уважно малюнок. Що неправильно намалював художник? Поясніть чому.

Добігає кінця навчальний рік. Перетворіть останній урок на справжнє свято. Влаштуйте концерт із вивчених пісень і картинну галерею з кращих ваших малюнків.

Зміст

Мистецтво навколо нас	4
Різнобарвний світ	8
Кольорова музика	12
Де живуть веселі нотки	15
Зображення плямою: силует	18
На лісовій галявині	22
Природне розмаїття	26
Краса осіннього листа	30
Пісенні візерунки	32
Як створюється краса	35
Настрій у мистецтві	38
Парад моїх улюбленців	41
Світ наповнений прикрасами	43
У світі порівнянь	45
Новорічні свята	47
Готуємось до Нового року	50
Зимові сни	52
Пригоди золотої рибки	55
Що я люблю	57
Пригоди чарівного потяга	59
Танець метеликів	63
Подарунок для родини	67
Домашні улюбленці	69
Весняна хустинка	73
Мистецьке місто	75
Весняний хоровод	79
Весну зустрічаємо	83
Дитячі іграшки	85
Казка	88
Театральна подорож	91
Улюблені мультфільми	93
Космічна подорож	96
Морське царство	98
Скоро літо	100

Перелік творів
мистецтва

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня/учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

РУБЛЯ Тетяна Єгорівна
ЩЕГЛОВА Тетяна Леонідівна
МЕД Ірина Леонідівна

«МИСТЕЦТВО»

підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за державні кошти. Продаж заборонено.

Редактор *О. В. Гноінська*. Технічний редактор *А. В. Пліско*.
Художнє оформлення *В. І. Труфен*. Коректор *Н. В. Красна*.

В оформленні підручника використані зображення,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 27.07.2018. Формат 84×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Журнальна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 10,92. Обл.-вид. арк. 10,30.
Тираж 120951 прим (1-й запуск 1–30000). Зам. № 1608-2018/1.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.
Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.
E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.

Надруковано на папері українського виробника

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,
пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.
Тел. +38 (057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua